

VILNIS

LIETUVIŲ LIAUDIES LAIKRAŠTIS
LITHUANIAN NEWSPAPER
3116 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608
Telefonas: [312] 842-7325

VOLUME LX Nr. 21

KETVIRTADIENIS, SPALIO [OCTOBER] 16, 1980

KAINA 25 c.

PANEVĖŽIO MIESTAS VIENAS IŠ DIDŽIŲJŲ

Panevėžys šiandien.

Antano Gylio nuotraukos

KASDIEN

ABU TOKIE PAT KAINŲ KONTROLE NEJAUGI TEKS MALDAUTI APIE STREIKUS LENKIJŲ

Prez. Carteris vienoje savo rinkiminėje kalboje tiesiai pasakė, jog šie prezidentiniai rinkimai—karas ar taika. Vadinasi, jeigu jis laimės rinkimus, bus taika, o jeigu Reaganas—karas.

Nuo seniai yra žinoma, kad Reaganas yra "vanagas". Jis už didinimą Amerikos karinio kumščio, už taiką iš jėgos pozicijų, už barškina ginklais Amerikos oponentams, ypač Tarybų Sąjungai.

Bet kaip yra žinoma, prez. Carteris irgi, už didinimą karinio biudžeto, už ribotą branduolinią karą, už išdėstymą branduolinių raketų, nukreiptų prieš Tarybų Sąjungą ir t. t.

Išėina taip, kad prezidentas Reaganas vanoja kaip tas puodas katilą, kad jis juodas, o abu tokie pat.

Kur tik pasisuksi, visur žmonės šneka apie infliaciją, aimanuoja apie visko brangėjimą. Viešosios nuomonės tyrinėjimų Gallup instituto duomenimis, net 52 procentai amerikiečių už kainų kontrolę, kad nors taip pastojus kelią infliacijai. Tačiau, nors daugiau kaip pusė piliečių už kainų kontrolę, prezidentiniai kandidatai,—Carteris ir Reaganas,—apie kainų kontrolę neprasitaria nė žodeliu.

Kodėl jie apie kainų kontrolę tyli? Kainų kontrole krašto ūkio bėdos nebūtų išspręstos, bet korporacijų pelnai būtų truputį pažaboti. Kadangi jie abu didžiojo biznio kandidatai, tai ir tyli.

Tūkstančiams kubiečių viltis, kad Jungtinėse Valstijose ras laimę, eina vėjais. Daugelis norėtų grįžti atgal į Kubą, bet jau vėlu. Kai kurie ipuolę desperacijon bandė grįžti pasigrobę lėktuvus, tačiau Fidel Castro pasakė stop.

Vašingtonas, su nepritampančiais čia gyventi, nežino kas daryti, kai Kuba atgal jų neprima. Kilnoja iš

Pirmaisiais tarybiniais metais Panevėžio mieste buvo pusantro šimto smulkių įmonių įmonių su pusantro tūkstančio darbininku.

stovyklos į stovyklą, bet niekas iš to neišeina. Stovyklų apylinkės gyventojai Vašingtono išskėstomis rankomis priimtų "imigrantų" kratosi. Netgi ir Portorike kilo aliarmas, kai Vašingtonas užsimojo juos perkelti į ten. Girdi, Portorikas gali tapti Kubos šiukšlių šiukšlynu. Nejaugi Vašingtonui prisieis Kubos maldauti, kad priimtų atgal?

Kalbant apie kriminalinius nusikaltimus—nebejuokai. Kaip praneša FBI, nuo 1975 metų 1979 metais kriminalinių nusikaltimų padaugėjo 9.1 proc. O užpuolimų, palyginus su 1978 metais, 1979 metais padaugėjo net 11 proc., ypač išprievartavimų—net 13.2 proc.

Nenuostabu, kad vykusioje Denveryje konferencijoje, skirtoje aptarti prieš moteris užpuolimus, konstatuota, jog kas ketvirta Amerikoje gimusi mergaitė, sulaukusi 18 metų bus išprievartauta.

Stačiai baisu pagalvoti, kas dedasi mūsų Amerikoje. Streikams, piketams malšinti, pažangiems judėjimams sekti saugumo pakanka, bet tokiems nusikaltimams...

Kai kuriems ir sveikai galvojančiams buvo keista, kad socialistiniu keliu einančioj Lenkijoje darbininkų streikai, keliantys džiaugsmo reakcinėms jėgoms. Kapitalizmą ginantys laikraščiai perpildyti straipsniais apie streiką tiesiai pirštu rodė: žiūrėkit, socializmas nepatenkina darbininkų lūkesčių, Gardžiaivosi netgi ir mūsų lietuviški reakcininkai nykštukai.

Streikai buvo kilę ne prieš siekiančią socializmo sistemą, o tik prieš kai kurias Lenkijos Jungtinės Darbininkų partijos klaidas. Išsiaiškinus, darbininkai grįžo į darbo vietas kaip siekė, taip siekti socializmo, kad jis jų šalyje suklestėtų pilna ta žodžio prasme.

S. J. Jokubka

Buvo čia tuo metu tik ketvirtadalis dabartinio panevėžiečių skaičiaus.

Karo metais miestui buvo padaryta didžiulė žala: išvesta iš rikiuotės 13 įmonių, kas trečią namą teko taisyti ar remontuoti, nebuvo elektros. Tačiau jau 1952 metais miesto pramonė ėmė lenkti prieškarinį lygį.

1956 metais pradėjęs veikti linų kombinatas sukviatė šimtus verpėjų ir audėjų. Po trejų metų kabelių gamykla paskelbė naują darbo šaukimą, šį kartą jaunimui: čia ėjo dirbti ištisom klasėm.

Šiandien dažnas panevėžietis skaitydamas enciklopedines eilutes, kad jo miestas išsidėstęs ant pelkėtų Nevėžio lygumų, ima abejoti: kur jos? Tuos kemsynus palei Nevėžį savo kojom anom dienom su brėžiniais rankoje mynė būsimosios "Ekran" gamyklos direktorius Vincentas Navickas. Šiandien kineoskopų gamykla turi gerą vardą: jos produkciją noriai perka daugelis užsienio firmų.

Prieš penkiolika metų panevėžiečiui Algirdui Žiūkui teko tempti pirmąjį lietuvišką stiklą. Nors viskas buvo matyta ir patirta pas draugus Lvice, bet čia, likus vienam akis į akį su patikėta užduotimi, prakaitas žliaugte žliaugė, kol buvo suraizyti pirmieji kvadratiniai metrai stiklo. Bet štai, Stiklo fabrikas per 15 metų jau pagamino 55 milijonus kv. metrų langų stiklo, 70 milijonų stiklo blokų, 1.5 milijono kv. metrų stiklo plytelių, 75 milijonus kv. metrų stiklūno.

Žvelgiant į miesto daugiaaukščius namus, sunku patikėti, kad vos prieš 24 metus mieste buvo pastatytas pirmasis keturiaaukštis daugiabutis namas. Šiandien komunaliniuose butuose gyvena du trečdaliai panevėžiečių.

Iš Lenino aikštės dabar nusidriekia gatvių gatvelių linijos, besiveržiančios į lygumas. Išties šiame beveik geografiniame respublikos centre susikryžiuoja daug svarbių kelių, kuriais į kelionę neretai išsiruošia ir panevėžiečiai: Mieste kas trečia šeima turi nuosavą automobilį.

Kasdien tais keliais ir geležinkelio bėgiais įvairiom kryptim iškeliauja panevėžietiškos produkcijos siuntos 182 šalies ir 86 užsienio firmų adresais. Šiandien miesto pramonės vizitinė kortelė—skaičiavimo technika, kinoskopai, stiklo blokai, kabelių dirbiniai, kompresoriai, lengvosios ir maisto pramonės gaminiai. Šią sudėtingą gamybą sėkmingai rikiuoja dutūkstantinis panevėžiečių inžinierių būrys. Kas antras inžinierius, stovintis ant pramonės kapitono tiltelio, turi Kauno Antano Sniečkaus politechnikos instituto Panevėžio vakarinio fakulteto diplomą.

Sakoma, miestai nesensta, kol juose krykštauja vaikai. Kasdien Panevėžyje savo balsą parodo 13-15 naujagimių. Šimtątūkstantinis miestas prie Nevėžio jaunas savo žmonėmis: vidutiniškai panevėžiečio amžius vos trisdešimt metų siekia. Tai darbo ir kūrybos žydėjimo metai.

... Gražus Panevėžys ant lygumų žėno savo žmonėmis ir jų darbais.

Pagal V. Bielskytės straipsnį

TRUMPAI

— Illinois valstijos senatorius Richard Newhouse smerkė prez. Carterį už tai, kad jis nepaiso nedarbo problemos. Mitingas vyko Čikagos Hyde Parke.

— Ispanijos parlamentas užgyrė rezoliuciją, smerkiančią Čilėje vykusių plebicitą dėl naujos konstitucijos. Rezoliucijoje akcentuojama, kad plebicitas buvo nelegalus.

— Britanijos konservatorių valdžia sutiko, kad Britanijos teritorijoje JAV gali laikyti savo cheminius ginklus.

— Portugalijos policija susekė pogrindinę organizaciją, kuri užsiminėjo vaikų pardavinėjimu. Vaikai daugiausia savo pardavinėjami amerikiečiams bevaikiams ne senesni kaip 8 metų amžiaus.

— JAV siekdamas santykių su Kinija susitarė, kad Kinija gali atidaryti savo konsulatą Honolulu, Niujorke ir Čikagoje.

VILNIS

Lithuanian Peoples Bi-weekly

Published bi-weekly, Thursday, except when preceded by a Holiday, by the Workers Publishing Association, Inc.
Subscription rates in United States: one year \$10.00, six months \$5.50;
Chicago \$12.00, 6 months \$6.50; Canada \$15.00, 6 months \$8.00;
foreign countries \$15.00, 6 months \$8.00.

3116 So. Halsted St., Chicago, Illinois 60608 Phone 842-7325

Second-class postage paid at Chicago, Illinois

Artinantis prezidento rinkimams

Netrukus balsuosim, rinksim prezidentą. Jeigu ankstesniuose prezidento rinkimuose daugeliui būdavo pasirinkimas iš dviejų blogybių balsuoti už geresnę, dabar tokio pasirinkimo nebėra. Kaip demokratų Carteris, taip respublikonų Reaganas yra vienas ir tas pats. Abu jie yra monopolijų ir didžiojo biznio kandidatai. Apie liaudies interesus jie šneka tik dėl reikalo, pasimedžioti balsų. Ir ši balsų medžioklė, dėka rinkimų sistemos, vienam ar antram lems laimėjimą. Vadinasi, vienas ar antras bus išrinktas prezidentu.

Tarp šių dviejų kandidatų pusėtinai smarkauja nepriklausomas kandidatas respublikonas John B. Andersonas. Kas jis toks? Politinė jo karjera kongrese rodo, kad jis iš to paties politinio lizdo kaip ir anie du. Jo politinė filosofija irgi grįsta monopolijų ir didžiojo biznio interesais. Ugingomis savo rinkiminėmis kalbomis jis siekia, kuo daugiau užkariauti nusivylusių anomis didžiosiomis partijomis rinkėjų.

Monopolijos ir didžiojo biznio interesai žino, kad Andersonas savo smarkavimais jų tikslams nepakenks, o tik gero padarys. Ar demokratų Carteris, ar respublikonų Reaganas rinkimus vis tiek laimės, o nusivylusieji jų partijomis savo balsų nenuoš Komunistų ar Citizens partijoms, kurios surinktą balsais tikrai signalizuos liaudies protestą prieš monopolijų ir didžiojo biznio interesus, varančius nuo koto tautą ir visą šalį. Be to, monopolijų ir didžiojo biznio interesai žino, kad Andersonas užkariaudamas demokratais ir respublikonais nusivylusius balsuotojus, juos užliūliuoja nuo galvojimo apie įkūrimą trečios masinės politinės partijos, kuri atstovautų liaudžiai.

Nusivylusieji demokratų bei respublikonų partijomis piliečiai, nepriklausomi nuo precinktų kapitonų ir tų partijų politikierių bei nesuvilioti Andersono, nėra abejonės, savo balsus neš Komunistų partijos kandidatams tose valstijose, kuriose jos kandidatai balotiruojasi. O šiomet balotiruojasi net 21 valstijoje plius District of Columbia. Dar nėra žinios, ar pavyks balotiruotis California valstijoje.

Dar vienas amerikiečių nerimas

Ne tik Čikagoje, pagarsėjusioje Al Caponio mieste, o ir kituose didesniuose miestuose, labai daug žmonių vakare sutemus bijo išeiti į gatvę, kad nebūtų užpultas, apiplėštas, sumuštas ir netgi nušautas. Kai kuriuose, mažiau saugiuose rajonuose, sutemus gatvės esti tuščios. Dauguma žmonių sėdi namie prie televizoriaus užsidarę, užsirakinę. Tyrinėjimų duomenimis, net 40 procentų amerikiečių kamuojami šios baimės. Kaip sako niujorkietis Arthur Phenning, paruošęs vadinamą Figgie Report on Fear of Crime, daugiausia šia baime apimtos moterys, negrai ir paaugliai.

Minėta tyrinėjimų institucija telefonu apklausinėjo 1,047 šeimas. Rezultatai: baimė būti kriminalisto auka iš ties paraližuoja Ameriką. Pavyzdžiui, 34 procentai iš tų apklausintų šeimų pareiškė, jog iš jų šeimos niekad vienas neina į gatvę sutemus. O šeši iš dešimties, kai grįžta iš svečių į namus, patelefonuoja, kad grįžo neužpulti.

Ir dienos metu septyni iš dešimties, jeigu automobilyje reikia ko laukti, užsirakina automobilio duris, kad kas neužpultų automobilyje. Arba štai, kai kur nors išvyksta ir palieka tuščius namus, 82 procentai prašo kaimynų bei pažįstamų, kad pasaugotų namus. 87 procentai namie esti užsirakinę ir nepažįstamo neįsileidžia, jeigu jis koku būdu neparodo savo asmens dokumentų.

Kaip žinia, užpuolimai dažniausia vyksta apiplėšimo tikslais. Tyrinėjimai rodo, kad 60 procentų žmonių dėvi prastus drabužius dėl to, kad plėšikai neįtartų iš jų apiplėšus turės naudos. Vadinasi, prastais drabužiais žmogus labiau apsisaugo.

Kodėl tokia baimė? Todėl, kad užpuolimai apiplėšimų tikslais dažnėja. Dažnėja jie ryšium su didėjančia infliacija, nedarbu. Žmogus neturi iš ko pragyventi, griebiasi drastiškiausių ėjimų. Ypač jaunimas, kurio tarpe nedarbas daug didesnis kaip suaugusių tarpe. O jaunam žmogui be prasimaitinimo, apsirėdymo yra ir pašalinių išlaidų. O iš kur jų gauti, kai nėra darbo? Žinoma, yra ir profesionalų plėšikų, bet jų tiek negausėja, kaip kad gausėja užpuldinėjimai iš bėdos.

— Atstovų butui yra įteikta rezoliucija, prašanti prez. Carteri įvesti gasolino ir kitų naftos produktų kainų kontrolę.

— Agrikultūros departamento pranešimu, Tarybų Sąjunga užpirkė papildomai kitų metų derliaus 750,000 tonų grūdų.

— Austrijos vyriausybė savo ginklų kompanijai uždraudė Čilei parduoti už \$166 milijonus tankų ir šautuvų.

— Dėl baisyos sausros, nesibaijančios kai kuriuose Pietų Afrikos rajonuose, badauja tūkstančiai afrikiečių šeimų, joms gresia mirties pavojus.

DIENOS TEMOMIS

KALBANT APIE ŽMOGAUS TEISES

Prez. Carteris su savo administracija labai mėgsta linksniuoti žmogaus teises ir rodyti pirštu į Tarybų Sąjungą, kad ten žmogaus teisės neva paneigiamos kaip niekur kitur. Tačiau kaip yra kitur su žmogaus teisėmis, kai kada prasitaria, bet dažniausia nutyli.

Pavyzdžiui, kad Salvadore žmogaus teisės mindžiojamos ir fašistinė chunta nesiskaito su jomi nė per jotą, vieton kad prieš tai pakeltų balsą, Vašingtonas chuntą kaip materialiai, taip moraliai remia. Arba paimkime Čilę, Braziliją, Urugvajų, Gvatemalą. Ar kas ten respektuoja žmogaus teises? Washingtonas ir prez. Carteris nemato.

Arba paimkime čia pat namie. Kiek teisių turi 50 milijonų negrų, ispaniškai kalbančių ir indėnų amerikiečių? Kaip respektuojamos žmogaus teisės, pavyzdžiui gali būti Komunistų partija ir kitos mažosios partijos, įstatymais atskirtos nuo laisvo balotiravimosi, ir t. t.

NEIŠSPRENDŽIAMA PROBLEMA

Prieš dvidešimt metų buvo kalbama, kad negrų jaunimui būtų duodama kiek nors švietimo, kad pagal įstatymus būtų panaikinta darbininkus samdant rasinė diskriminacija, kad būtų stengiamasi juos mokyti amatų, negrai jauni darbininkai būtų taip geri, kaip balti. Nors per dvidešimt metų šis tas padaryta negrų jaunimo labui, bet kaip pažymi laikraštis "Wall Street Journal" rugsėjo 8 d. laidoje, niekas iš to neišeina. "Nedarbas tarp negrų jaunimo didėja be nenumatomų galimybių šią problemą išspręsti", laikraštis rašo.

Laikraštis "Wall Street Journal" ne koks eilinis didlapis. Jis yra kapitalizmo nuomonė ir balsas. Nors ir toks, giriantis kapitalistinę sistemą, prisipažįsta, kad negrų jaunimo tarpe nedarbo problema neišsprendžiama. Štai ir prašosi klausimas, ar verta puoselėti tokią sistemą, jeigu tokios problemos negali išspręsti ir milijonus jaunuolių palieka likimo valiai?

LOTYNŲ AMERIKOS VAIKAI BE ATEITIES, JEIGU . . .

Lotynų Amerikoje yra ne mažiau kaip milijonas paauglių vaikų iki penkerių metų amžiaus, kurie, tėvų palikti likimo valiai, pelnosi sau duoną miestų gatvėse, valydami batus, dirba saldumynų, vaisių pardavėjais.

Apie tai kalbama viešai paskelbtame asociacijos prieš vergiją, žmogaus teisėms ginti pranešime. Pranešimo autoriai nurodo, kad vargas ir skurdas priverčia tėvus mesti vaikus. Todėl Lotynų Amerikoje, ypač tose šalyse, kur daugiausia indėnų, vaikai dažnai tampa tikrais vergais.

Lotynų Amerikos vaikų padėtis itin sunki. Nuo mažumės jie dirba pavojingus jų sveikatai darbus drauge su suaugusiais.

Savaime kyla klausimas: ar Lotynų Amerikos vaikai, netekę elementarių gyvenimo sąlygų ir žmoniškų teisių, turi teisę į perspektyvą ištrūkti iš pragariško skurdo rato, pusalkanio egzistavimo, nerastingumo, ligų?

Ne, neturi. Tokią išvadą priėjo Jungtinių Tautų ekonominė komisi-

DIDĖJA NUSIVYLIMAS RINKIMAIS

Kaip rodo visi ženklai, rinkėjai, kurių daugumą sudaro darbo žmonės, vis labiau nusivilia didžiojo biznio politikieriais, jų pažadais per rinkimines kampanijas ir vis mažiau jų eina balsuoti.

Jeigu 1968 metais turinčių teisę balsuoti ėjo balsuoti dar 68 procentai, tai 1972 metais beėjo 63 procentai, o 1976—vos 59 procentai. Ir įdomiausia, kad daugiausia nusivilia rinkimais dirbantys prastus darbus.

Ispaniškai kalbantys amerikiečiai, kaip žinia, dauguma turi prastus darbus. Jų, turinčių teisę balsuoti, 1976 m. tebal savo 32 procentai. Negrai už juos turi daugiau privilegijų. Jų, turinčių teisę balsuoti, balsavo 49 proc. Baltieji, kaip visiems žinoma, jeigu visi ir neturi gerų darbų, bet daugelis turi gerus. Jų, turinčių teisę balsuoti, balsavo net 61 procentas.

PRIE KO TAS PRIVES

Niekas taip gerai nežino, kokios maisto produktų kainos, kaip šeiminkės. Kiekvieną kartą nuėjusios į supermarketą pasakys, kiek kas pabrango ir kaip sparčiai brangsta. Kai kurios beperka tik reikalingiausius produktus, geresnę mėsą palieka kitam kartui, pasitenkina prastesne, nes reikia, kad pinigine būtų dar daržovių pundeliu, duonai, druskai, na, ir pustuziniui kiaušinių bei kitkam.

Darbo departamentas irgi skelbia, kad baisu. Vien tik rugsėjo mėnesį maisto produktai pabrango 2.3 procento, arba tokiu brangėjimu 31.3 proc. per metus. Toks brangėjimas vejasi ir atsilikusiose šalyse brangėjimą.

Pagal kainų indeksą, kiek visko galima buvo nupirkti 1967 už \$100, tai dabar reikia mokėti \$249.40. Kitais pasakius, 1967 metų doleris bevertas 40.1 cento.

Prie ko tas viskas prives, vilkai žino. Nejaugi prisiéis doleriais klijuoti sienas taip, kaip buvo po I pasaulinio karo, kai žmonės sienas klijavo caro rubliais?

Lotynų Amerikai (EKLA), EKLA apskaičiavimais, prieš penkerius metus Lotynų Amerikoje buvo 27 milijonai vaikų iki šešerių metų amžiaus, gyvenančių skurdžiai. 1980 metais ši vaikų kategorija padidėjo daugiau kaip iki 35 milijonų, o amžiaus pabaigoje sieks 51 milijoną.

Tokia niūri mažųjų Lotynų Amerikos piliečių—skurdžių ir elgetų, kurių, EKLA duomenimis, yra pusė visų Lotynų Amerikos vaikų, perspektyva. Jie jau dabar neturi jokios ateities. Jos ir neturės, jei nebus pakeistos daugumos Lotynų Amerikos šalių socialinės sąlygos ir tvarka, jei tęsis tokios tragedijos, kokias patiria Bolivijos ir Salvadora liaudis. J.

— Social Security komisierius sako, jeigu pensijų fondas negaus papildomų pajamų, tai po metų gali subankrutuoti Social Security sistema.

Vilnis, 1980 spalio 16

KINIJA KURSTO KONFRONTACIJĄ

Iš pačių reakcingiausių publikacijų visai aišku, kad Pekinas situaciją, dabar susiklosčiusią santykiuose tarp Rytų ir Vakarų, laiko gera proga didinti tarptautinių santykių konfrontacijos atmosferą. Su tokiais ketinimais pradėtos propagandinės kampanijos smailagalys nukreiptas prieš socialistines valstybes, ir prieš kapitalistinių Europos šalių saugumo interesus. Kinų diplomatai ir propagandininkai pasikliauja tais reakciniais ir antikomunistiniais įtakingais sluoksniais, kurie mėgina peržiūrėti jėgų pusiausvyrą, susiklosčiusią Europoje, ir pasisako už spaudimo Varšuvos Sutarties valstybėms politiką.

Pagarsėjęs savo antikomunistiniais išpuoliais Vakarų Vokietijos laikraštis "Die Welt" traukia diti-rambus garbei Pekino lyderių, kurie laikosi artimų arba "paralelinių" su Atlanto "vanagais" pozicijų esminiais karo ir taikos klausimais, ir visokeriopa remiančių NATO ginklavimąsi.

Tu pačių tikslų siekia ir kinų kritika dėl neseniai Lenkijos sostinėje vykusio Politinio konsultacinio valstybių—Varšuvos sutarties dalyvių—komiteto pasitarimo dokumentų. Agentūra Sinchua iškart paskubėjo kaip imandydama apjuodinti taikias Varšuvos susitikimo iniciatyvas. Ir padarė tai kaip tik tuo momentu, kai realiai maštantys Vakarų Europos vyriausybiniams sluoksniais ėmė galvoti apie dialogo tarp Rytų ir Vakarų pagyvinimo galimybes, kurių praktiška išraiška yra L. Brežnevo susitikimas su Prancūzijos prezidentu Varšuvoje, dalyvaujant Edvardui Gierekui,

taip pat Vakarų Vokietijos kancelerio Helmuto Šmito vizitas į Maskvą.

Visiškai aišku, kad kinų politikai vadovaujasi ne altruizmu ar noru ginti Vakarų Europos tautų interesus, o savais hegemonistiniais ir didžiavalstybiniais tikslais. Politinė konfrontacija tarp Rytų ir Vakarų, ypač tarp TSRS ir JAV, suteiktų, Pekino strategų manymu, šansų kariniam konfliktui tarp NATO ir Varšuvos sutarties kilti. Todėl Pekinas ir deda viltis į konfliktų tarp Rytų ir Vakarų paaštrėjimą, Vakarų Europos pastumėjimą į konfrontaciją su socialistinėmis šalimis. Ką gi dar galėtų reikšti agentūros Sinchua komentarai, kuriame tvirtinama, esą "Jungtinės Valstijos ir Vakarų Europa turi neišvengiamai rinktis: arba kariauti, arba pasiduoti".

Savo ruožtu daugelio Vakarų Europos šalių valdantieji sluoksniai siekia pasinaudoti antitarybine manija kinų vadovybės, paskelbusios savo šalį "15-ąją NATO nare".

Visiškai aišku, kad kinų vadovybės politika Vakarų Europos valstybių atžvilgiu gresia rimtomis komplikacijomis jos tautoms. Šios politikos tikslas—sugrąžinti Europos žemyną į "šaltojo karo" apkasus, susukti naują ginklavimosi varžybų spiralę. Ir nors Vakaruose yra jėgų, neketinančių pasiduoti suokiančių sirenų kerams iš už "kinų sienos" ir suvokiančių tokios politikos pasekmes, nepaisyti jos negalima.

Dominikas Lenskis
Lenkų publicistas

Vatikanas operuoja bilijonais dolerių

1979 m. lapkričio 4 d. buvo kardinolų susirinkimas. Jame dalyvavo 108 kardinolai, likusieji 22 negalėjo dalyvauti dėl sveikatos būklės. Posėdžiai buvo uždari. Paaiškėjo, kad kardinolai svarstė klausimą "Bažnyčia ir kultūra". Tai sukėlė žurnalistų nuostabą. Ar vertėjo dėl to imtis tokių žygių? Bet netrukus kurija pranešė, kad pagrindinis darbotvarkės klausimas buvo Vatikano finansinė padėtis. Pasirodo, popiežius susipažinęs su savo išdo padėtimi, rado 20 milijonų 240 tūkstančių dolerių trūkumą ir nutarė pranešti apie tai kardinolams, pareikalauti, kad jie padengtų minėtą deficitą.

Spauda subruzdė: kaip, argi ir Vatikanas subankrutavo? Ir jis turi skolų? Negali būti: iki pastarojo laiko buvo manoma, kad jis turi milžiniškus turtus. Anglijos žurnalo "Economist" apskaičiavimais, pavyzdžiui, "šventojo sosto" vertybių popierių ir kito kapitalo vertė aštuntajame dešimtmetyje sudarė 5.5 bilijonų dolerių, o Amerikos žurnalo "Time" duomenimis — net 15 bilijonų.

Vatikano finansinė imperija formavosi per daugelį dešimtmečių. Nemažą indėlį ją sukūriant ėmė ir buvęs fašistinis diktatorius Mussolini, kuris 1929 m. sudarė vadinajamąjį Laterano susitarimą su popiežiumi Pijumi XI, pagal kurį "šventasis sostas" gavo iš Italijos valstybės (Kaip "kompensaciją" už 1870 m. prie Italijos prijungtą Popiežiaus valstybę), milžinišką taisykai sumą—2 bilijonus lirų.

Po antrojo pasaulinio karo Vatikano finansinė imperija gerokai išsiplėtė. Padidėjo įplaukos ne tik iš JAV, kur bažnyčios pajamos buvo lyginamos su didžiausių Amerikos monopolijų pajamomis, bet ir iš Vakarų Vokietijos, kur katalikų bažnyčia vien tik 1978 m. gavo 750 milijonų dolerių pajamų. Padidėjo ir įvairiausi paties Vatikano kapitalai. Jis tapo didžiausių tarptautinių monopolijų akcionierium, įskaitant ir karinius-pramoninius kompleksus. Vien tik Kanadoje, popiežiaus finansų žinovo Lo Belo duomenimis, "šventasis sostas" investavo 2 bilijonus dolerių. Jis taip pat išigijo žinomas Hollywoodo kino kompanijas "Paramount" ir net didžiausio Italijos priemonių prieš apsiveisimą fabriko "Serano" akcijų paketą, nors pastarųjų priemonių prieš apsiveisimą taikymą popiežius ir smerkė.

Šis tas apie nedarbą Anglijoje

Praėjusį mėnesį džinsinio audeklo drabužių parduotuvės Sheffielde savininkas Polas Kaplanas miesto laikraštį išspausdino skelbimą, kad jam reikia 8 jaunų darbuotojų. Kaip jis apstulbo, kai kitą rytą prie parduotuvės durų išsirikiavo maždaug 500 žmonių eilė! Tai buvo jaunuoliai—universitetų absolventai, turintys atestatus su gerais pažymiais, be darbo likę jauni darbininkai.

Tarp jų, kuriems tą rytą pasisekė, buvo Karolina Makvotet, prieš mėnesį sėkmingai baigusi mokyklą. Mergina štai ką papasakojo: "Aš atėjau čionai, kadangi labai reikėjo darbo... Jau mėginu ieškoti kitur, bet visos mano pastangos buvo bergždžios. Visur žada, sakydami, kad iškviess vėliau, bet niekada nekviečia. Negalite įsivaizduoti, kaip sunku rasti darbo Sheffielde".

Didžiules lėšas, be kit ko, turi ir tokia Vatikano tarnyba, kaip "Šventojo sosto turto valdyba", kurioje yra du skyriai—"ordinariųjų operacijų", kuris tvarko nekiliojamą turtą, ir "nepaprastųjų operacijų", kuris tvarko vertybių popierius ir kitokį kilnojamą turtą. Pavyzdžiui, pirmajam iš šių skyrių priklauso keturios Paryžiaus katedros, visų Vatikano žinybų patalpos ir laikraštis "Oservatore Romano", o antrasis kontroliuoja maždaug 60 kompanijų. Veikia ir "Vatikano administracijos valdyba", savo ruožtu kontroliuojanti dar dešimtį finansinių organizacijų. Jai priklauso maisto sandėliai, tvarkos apsaugos valdyba, pašto ženklų ir monetų leidimas bei Vatikano radijo stotis.

Visos šios įstaigos nominaliai pavaldžios "Ekonomikos reikalų prefektūrai", kuriai nuo 1967 m. vadovauja kardinolas Vanjocis. Faktiškai ši prefektūra neturi plačių įgaliojimų: Ji tik tai gauna kasmetines sąskaitas, kurias pateikia "Šventojo sosto turto valdyba" ir "Vatikano administracijos valdyba". Žinoma, jina gali pareikšti savo "pastabas" dėl jų veiklos, bet kontroliuoti jas kaip reikiant tiesiog nepajėgia.

Skirtingai nuo "Šventojo sosto turto valdybos", "Vatikano administracijos valdyba" mokėjimų balanse deficito neturi. Dar daugiau, jina sugeba jį susumuoti su aktyviu saldu, leisdamą (vidutiniškai už 5 bilijonus lirų kasmet) Vatikano pašto ženklus, pardavinėdamą bilietus į Vatikano muziejus, prekiaudamą maisto produktais, pramonės prekėmis, tabaku ir benzinu Vatikano teritorijoje, taip pat pardavinėdamą produkciją, pagamintą popiežiaus vilose Castel Gandolfo.

Taip pat, kaip ir "Vatikano administracijos valdyba", susumuoja be deficito, o kartais turi ir pelno kitos organizacijos bei imonės, nepavaldžios "Šventojo sosto turto valdybai". Tarp jų, pavyzdžiui, "Šventojo Petro fabrikas" ir "Tautų evangelizacijos kongregacija" (buvusi—"tikėjimo propagandos"). Pastaroji yra vienintelė Vatikano žinyba, skelbianti savo biudžetą. Kasmet ji praneša, kiek pinigų surinkta aukų forma visose pasaulio vyskupijose (vidutiniškai po 60 milijonų dolerių per metus).

Daugiau nieko apie Vatikano turtą ir kapitalus nėra žinoma.

"L. ir I."

Kampučija kuria naują gyvenimą

Apie pusantrų metų praėjo nuo to laiko, kai nacionalinės patriotinės jėgos, vadovaujamos Kampučijos nacionalinio gelbėjimo vieningo fronto (KNGVF), sutriuškino propekiniską Pol Poto ir Jeng Sario kliką ir paskelbė Kampučijos Liaudies Respubliką.

Salindama sunkiausias amerikano imperializmo ir Pekino statytinių keturmečio viešpatavimo padarinius, jaunoji respublika kuria naują gyvenimą. Čia daug Kampučijos liaudžiai padeda Tarybų Sąjunga, Vietnamas, kitos socialistinės sandraugos šalys. Su jų pagalba atkuriamas sugriautas ūkis, steigiami demokratiniai institutai. Iš pirmo žvilgsnio šalies ekonominiai pasiekimai gana kuklūs. Antai 1979 m. buvo pagaminta 2,897,500 kWh elektros energijos, 292 tūkst. tonų miltų ir t. t. Tačiau visai kitaip vertintini tie skaičiai prisiminus, kad tik prieš pusantrų metų pramonės produkcijos Kampučija visai negamino.

Todėl suprantama, su koku entuziazmu Kampučijos liaudis sutinka netgi tokius įvykius, kaip naujos mokyklos atidarymas, kaimo medicinos punkto organizavimas arba naujos tarybinių traktorių partijos gavimas. Taip klojami naujos ekonomikos pamatai.

Šiemet vėl atnaujinta pinigų apyvarta, kuri buvo likviduota Pol Poto režimo metais, atidaromos valstybinės parduotuvės, pagyvėjo rinkos prekyba. Atgijo miestai, ištuštėję propekiniskos klikos laikais, veikia mokyimo įstaigos, iš to skaičiaus—aukštosios, tiekia produkciją stiklo ir padangų gamyklos, pradėti gaminti kai kurie vaistai.

Vilnis, 1980 spalio 16

Liaudies Kampučijos pasiekimai taikios statybos fronte ypač vertingi, nes pasiekti sudėtingomis užsienio politikos sąlygomis. Kampučijos priešai visomis jėgomis stengiasi sutrukdyti šalies atgimimo procesą. Pagrindinės polpotininkų jėgos sutriuškintos, tačiau jų likučiai rado prieglobstį kaimyniniame Tailande. Ginkluotos nusikaltėlių formuotės ir toliau bando brautis į Kampučijos teritoriją, plėšia ir žudo vietos gyventojus. Jie grobia maisto produktus, siunčiamus į Kampučiją tarptautinių organizacijų.

Oficiali Tailando valdžia kaimyninės Kampučijos atžvilgiu paskelbė "griežto neutraliteto ir nesikišimo politiką". Tačiau iki šiol šio oficialaus kurso nesilaikoma.

Tarptautinės KLR pozicijos tvirtėja. Dabar jau per 30 valstybių ir nacionalinių išsivaduojamųjų judėjimų pripažino Kampučijos liaudies revoliucinę tarybą vienintele teisėta šalies vyriausybe.

Sėkmingai plėtojami santykiai tarp KLR ir TSRS. Tarybų Sąjungos ir Kampučijos pareiškime, pasirašytame lankantis Kampučijos KNGVF delegacijai Tarybų Sąjungoje, abi šalys pažymėjo visišką pažiūrų vienybę visais svarstytais klausimais. Pareiškime pažymėta, kad "tarybinė liaudis visiškai remia Kampučijos liaudies pastangas kurti taikią, nepriklausomą, laisvą, demokratišką, neprišijungusią ir einančią į socializmą Kampučiją, pasiruošusi ir ateityje padėti draugiškai Kampučijos liaudžiai kovoję prieš imperializmą, Pekino hegemonizmą ir tarptautinę reakciją."

L. U-kis

Izraelis mindžioja Palestiniečių teises

Palestinos liaudies likimas—tragiškas, ilga ir dramatiška istorija. Daugybę kartų palestiniečių žemę trypė okupantai—egiptiečiai ir persai, romėnai ir kryžiuočiai, turkai ir anglai. Dabar—Izraelio sionistai. Beveik keturi milijonai palestiniečių išvaryti iš tėvų žemės, priversti gyventi svetimuose kraštuose.

Trisdešimt keturių šalių pasiūlymu Jungtinių Tautų sesija priėmė rezoluciją, kurioje išskilmingai patvirtinta palestiniečių teisė turėti savo nepriklausomą valstybę, teisė grįžti į tėvynę, iš kurios jie buvo išvaryti.

Siuo metu pripažinta, kad palestiniečių problema—pagrindinė Artimuosiuose Rytuose. Visuotinė, teisingos taikos šiame pasaulio rajone įvesti negalima, jeigu Izraelis neišeis iš visų okupuotų arabų teritorijų, jeigu nebus įgyvendintos palestiniečių teisės. Tai ir buvo pabrėžta rezolucijoje. Faktiškai joje pasmerktas agresorius. Nustatytas konkretus terminas, iki kurio Izraelis turi pradėti išvesti savo kariuomenę iš užgrobtų jėga palestiniečių ir kitų arabų žemių—šiuo metų lapkričio 15-oji.

Arabų ir kitų šalių atstovai iš pradžių siūlė imtis prieš agresorių priemonių, netgi sankcijų, nes jis nepaklūsta ankstesnėms Jungtinių Tautų rezolucijoms dėl palestiniečių. Jungtinių Tautų būstinėje nutarta neįdaryti Generalinės

(Atkelta iš trečio puslapio)

Konservatorių vyriausybė nuolat postringauja apie "vieningą anglų naciją", kurioje, girdi, nėra skirtumo tarp turtingų ir beturčių, klesčių biznierių ir bedarbių. Toriai bando nuduoti, kad šalyje nėra socialinių prieštaravimų, taigi nesą ir klasių kovos būtinybės. Tačiau net liberalų lyderis Devidas Stilas, kurio jokia būdu nepavadinsi kapitalistinės santvarkos priešū, po kelionės į keletą Anglijos pramoninių rajonų rugpjūčio mėnesį buvo priverstas pripažinti: "Neseniai lankiausi Merssaide, pietų Velse, Taimsaide ir visur regėjau nusivylimą, susirūpinimą ir sielvartą. Regioninė statistika, kurią skelbia oficialios įstaigos, slepia tikrąją padėtį. Antai Škotijoje bedarbiai sudaro 8,8 procento darbingų gyventojų, o tokiaame stambiame Škotijos rajone, kaip Stretklaidas, kur gyvena pusė visų Škotijos gyventojų, bedarbių faktiškai yra 12,3 procento, kai kuriuose šio rajono centruose šis skaičius jau artėja prie 15 procentų. Liverpoolyje 25 procentai darbingų gyventojų neturi darbo".

Konservatoriai spartų infliacijos tempą teisina darbininkų reikalavimais padidinti atlyginimus. Tai aiškus melas. Net finansų ministerijos vyriausiasis sekretorius neseniai oficialiai pareiškė, kad atlyginimo pakėlimas neturi nieko bendro su infliacijos augimu. Į klausimą, kur slypi tikroji infliacijos priežastis, objektyviai atsako Trevoras Filipas, baigęs savo kadenciją nacionalinės studentų sąjungos pirminko poste. Neseniai kalbėdamas metinėje sąjungos konferencijoje, dėl susidarusių padėties jis apkalmino "nuo grandinės nutrūkusius nepasotinamus ponios Tečer šakalus". Manau, kad su juo sutiks tūkstančiai jaunuolių, kuriems tenka stovėti eilėse prie darbo biržų, bergždžiai tikintis gauti darbo.

J. Oldrijas
Anglų rašytojas

4

Asamblėjos septintosios nepaprastosios sesijos, o tik laikinai nutraukti jos darbą. Asamblėjos pirmininkas įpareigotas vėl suaukšti sesijos dalyvius, jeigu Izraelis kaip ir anksčiau nevykdys JT nutarimų. Tada gali būti konkrečiai aptartas ir sankcijų klausimas.

Reikšminga, kad sesijos rezolucijoje pabrėžta, jog visose pastangose, svarstymuose ir konferencijose Artimųjų Rytų klausimu Jungtinių Tautų sistemoje lygiu pagrindu turi dalyvauti Palestinos išsivadavimo organizacija. Izraelis nepripažįsta šios organizacijos, ignoruoja ją, nesutinka, kad jos atstovai irgi būtų prie derybų stalo dėl Palestinos ateities.

Jungtinių Tautų rezoluciją parėmė 112 šalių atstovai. Be Izraelio, prieš ją balsavo JAV, dar artimos Amerikos sąjungininkės. Taigi eilinį kartą pasirodė, kad dauguma pasaulio šalių palaiko palestiniečius. Eilinį kartą patvirtinta, kas nesuinteresuotas teisingu Artimųjų Rytų krizės išsprendimu.

Izraelis vėl ėmėsi provokacinių veiksmų, kuriuos pasaulio spauda apibūdina kaip iššūkį arabams. Izraelio knesetas priėmė įstatymą, kuriuo juridiskai patvirtinama Jeruzalės rytinės dalies (Naujojo miesto) aneksija. Šis miestas paskelbtas "vieninga" Izraelio sostine, ten bus perkeltos visos valstybinės įstaigos iš Tel Avivo. Izraelio premjeras Begin ciniškai pareiškė, kad šis sprendimas—tai "Izraelio reakcija į Jungtinių Tautų debatus dėl Palestinos". Jeruzalė arabams—šventas miestas, ten yra istoriniai ir religiniai islamo paminklai.

Aišku, Izraelis negalėtų tęsti savo agresyvios politikos Artimuosiuose Rytuose, jeigu juo neremtu Jungtinės Valstijos. Arabų pasaulyje stiprėja supratimas, kad karinigi šūksmai iš Tel Avivo yra aptarti ir surepetuoti Washingtone.

M. Milieška

Afganistano jaunimas gina revoliuciją

Kabule liaudies namų kieme išsiriškavo savanorių vaikinių būrys—120 Kabulo universiteto ir Politechnikos instituto studentų su automatais rankose. Vėjų nugairinti, įdege veidai, šiek tiek nuvargę. Tačiau iš kiekvieno jų trykšta vidinė jėga ir pasiryžimas. Daugiau kaip du mėnesius savanoriai buvo šiaurės rytų provincijoje Lagmane ir padėjo vietinei valdžiai bei gyventojams kovoti su banditų gaujomis, kurios siunčiamos į šalį iš kaimyninio Pakistano teritorijos.

Kalbėdamas jauniesiems patriotams, Afganistano liaudies demokratinės partijos CK generalinis sekretorius Babrakas Karmelis pabrėžė: "Jūs tikrai didvyriškai ginatė tėvynę, rodydami pavyzdį tūkstančiams kitų jaunų žmonių. Tuo būdu jūs padedate savo vyresniesiems draugams—Afganistano liaudies demokratinės partijos nariams mūsų bendroje kovoje".

Tai buvo visai neseniai. Dar įvairiuose Afganistano rajonuose jau veikia daugybė jaunųjų revoliucijos gynėjų būrių. Antai Parvano provincijoje jie smogė triuškinančius smūgius teroristų ir plėšikautojų gaujoms. Toje pat provincijoje Sohtos kaime buvo sutriuškinta kontrrevoliucionierių grupė,

Japonija žengia pavojingu keliu

Tokijo militaristinės ambicijos kelia pasaulio visuomenės nerimą, ir rimtą nerimą. Niekam nepaslapstis, kad ji siekia vis sparčiau išplėsti karinę-politinę įtaką tarptautinėje arenoje.

Pasinaudojant paskutiniaisiais mokslo pasiekimais, Japonijoje sukurtos galingos šiuolaikinės karinės industrijos šakos. Šiuo metu šalies pramonė 90 procentų patenkinta "saviginos pajėgų" reikmenimis. Apie du tūkstančiai kompanijų specializuojasi gaminti karo laivus, lėktuvus, šarvuotą techniką, raketas, valdomus sviedinius, elektroninę aparatūrą...

Įmonės, susijusios su ginkluota gamyba, gauna valstybės vis didesnes donacijas, skirtas tyrimams ir ginklų modernizacijai bei atnaujinimui. Ypač daug dėmesio skiriama raketų, kurios nutaikomos lazerių pagalba, kūrimui.

Pagal karinių išlaidų didėjimo tempus Japonija užima vieną iš pirmųjų vietų pasaulyje. Per 20 metų šios išlaidos padidėjo 13 kartų. Tačiau nei Vašingtono, nei Pekino tokie tempai nepatenkina. Jie nuolat įtikinėja Japonijos vadovaujančius sluoksnius dar labiau padidinti karines išlaidas. Naujoji šalies vyriausybė, matyt, pasirengusi tokiam karui.

Siuo metu intensyviai peržiūrima Japonijos ginkluotųjų pajėgų strategija ir taktika. Karinei doktrinai stengiamasi suteikti puolamąjį pobūdį.

Glaudūs ryšiai sieja Japonijos ir Amerikos ginkluotąsias pajėgas. Tokijas žada suteikti formuojamam JAV greitojo reagavimo korpusui galimybę naudotis savo teritorija, permetant žmones ir karinę techniką į bet kokį Žemės rajoną. Jau garsiai šnekama apie Japonijos įstojimą į ANZIUS bloką, praktinių ryšių plėtojimą su NATO ir Kinijos kariniais sluoksniais. Šie faktai įtikindamai byloja, jog Tokijo militaristiniai sluoksniai, pažeisdami Potsdamo deklaracijos principus ir Japonijos konstituciją, stengiasi sugrąžinti šaliai Ramiojo Vandenyne žandaro statusą.

ka.

keli žmonės paimti į nelaisvę. Nusikaltėliai mėgino padėti valstiečių kviečių laukus, kad jie netektų pragyvenimo šaltinio, siekė destabilizuoti padėtį rajone.

Sėkmingai veikia jaunieji revoliucijos gynėjai ir Balho provincijoje ADR šiaurėje. Čia sudaryta dešimtys ginkluotų grupių kovai su kontrrevoliucija. Jų nariai kartu su vyresniaisiais draugais iš viešosios tvarkos pajėgų demaskuoja ir likviduoja banditus bei teroristus, kurie mėgina pažeisti taikų afganų tautos gyvenimą.

Jaunimas, stojęs ginti afganų tautos iškovojimą, atlieka taip pat didelį propagandinį darbą, aiškinamas vietiniams gyventojams Balandžio revoliucijos tikslus ir uždavinius, pagrindines Afganistano liaudies demokratinės partijos politikos kryptis.

Kartu Afganistano demokratinė jaunimo organizacija, kurios gretose yra apie 20 tūkstančių vaikinių ir merginų, kelia respublikos jaunajai kartai didelių uždavinių taikios statybos frontuose. Jos iniciatyva sudarytas pirmasis šalyje studentų statybos būrys. Jo dalyviai jau tvarko Afganistano sostinę Kabulą. "Mes tikimės,—pareiškė Afganis-

Bolivijos kariauna užsienio interesų sargyboje

Po reakcinio perversmo Bolivijos kariauna terorą nukreipė prieš kai kurių jėgų bloko—demokratinės ir liaudies vienybės fronto, kuriam priklauso ir Bolivijos Komunistų partija, atstovus. Iš Bolivijos gaudamais duomenimis, jau sumta daugiau kaip 2,5 tūkstančio žmonių, beveik 1,5 tūkstančio valdžia paskelbė "dingusiais be žinios".

Sioje Lotynų Amerikos šalyje perversmas buvo įvykdytas nugalėjus rinkimuose demokratinės ir liaudies vienybės frontui, kurio programoje buvo numatoma sudaryti liaudies vyriausybę, kontroliuoti gamtos išteklių naudojimą (o mes žinome, kad Bolivijoje gausu alavo), stiprinti valstybinį sektorių, padėti vystyti valstiečių kooperatyvus, įvesti realią demokratiją. Visa tai būtų buvę aiškiai nenaudinga stambiajai agrarinei ir pramoninei buržuazijai, reaktionieriams ginkluotosiose pajėgose. Tokia perspektyva taip pat nepatenkino imperialistinių jėgų, ypač Amerikos imperializmo, kuris laiko savo interesų pažeidimu bet kurį Lotynų Amerikos žemyno šalių mėginimą žengti demokratijos vidaus gyvenime ir nepriklausomybės užsienio politikoje keliu.

Nenuostabu, jog nuo pirmos perversmo dienos pasidarė aišku, kad pučistai remia užsienio interesus. Kaip tik jie išties dešimtmečius ginklavo ir apmokė Bolivijos armiją, gynė šalyje veikiančių tarptautinių korporacijų ir vietinės oligarchijos interesus.

Komentuodamas įvykius Bolivijoje, Kubos jaunųjų komunistų sąjungos organas laikraštis "Juventud rebelde" rašė: JAV imperializmas naudojami pučistų paslaugomis kiekvieną kartą, kai kurioje nors Lotynų Amerikos šalyje atsiranda reali galimybė plėsti demokratinę procesą ir vykdyti socialinius ekonominius pertvarkymus liaudies masių interesais. Taip buvo Čilėje, Urugvajuje, Salvadore. Taip įvyko ir Bolivijoje.

Šiandien, nepaisydama žiaurių represijų ir teroro, Bolivijos liaudis kovoja, taip pat su ginklu rankoje, už demokratijos ir pilietinių laisvių atkūrimą šalyje. Pogrindyje sudaryta liaudies vienybės vyriausybė suteikia šiai kovai labiau organizuotą pobūdį.

Kasdien stiprėja tarptautinis solidarumas su narsia Bolivijos liaudimi. Kad ir kaip artimiausiu laiku susiklostytų padėtis šalyje, pastarojo meto tarptautiniai įvykiai rodo, kad diktatoriškų režimų era baigiasi. Ir reakcinė chunta Bolivijoje istorijos pasmerktą žlugti.

jkb

tano demokratinės jaunimo organizacijos vykdomojo komiteto pirmininkas Gijasis,—kad ši nauja mūsų šalyje jaunimo dalyvavimo sprendžiant nacionalinius uždavinius forma plačiai paplis visose šalies provincijose".

Afganistano jaunimas savo darbais įrodo, kad jis yra patikimas ALDP rezervas ir pagalininkas jos kovoje su užsienio reakcija ir vidaus kontrrevoliucija, kurios mėgina pasukti šalį atgal, kad jis ištikimas Balandžio revoliucijos idealams.

TASS-ELTA

Vilnius, 1980 spalio 16

Politinės Afganistano problemos sureguliuojimas

Pastarojo meto įvykiai Afganistane dar kartą patvirtina, kad nei Kinija, nei JAV, nei Pakistanas nerodo jokios iniciatyvos, kad būtų išspręsta Afganistano problema. Užuoat ėmėsi žygių politiniam sprendimui, ko siekia Afganistano vyriausybė, pateikusi atitinkamus pasiūlymus, užsienio interventai ir vietos kontrrevoliucionieriai ir toliau stengiasi tam tik kludyti.

Tiesa, Vakarami išgarsino Anglijos užsienio reikalų ministro lordo Caringtono planą. Tačiau šio plano pasiūlymai svetimi Afganistanui. Jame neatsižvelgiama į vykstančius socialinius pertvarkymus šalyje, nesiskaitoma su Afganistano "neutralumu", nors pats planas buvo vadinamas "neutralumo politika". Aišku, kad Afganistano vyriausybė su juo sutikti negalėjo.

Neteisinga būtų nematyti, kad vis daugiau ir daugiau jėgų pasaulyje remia Afganistano pasirinktą kelią. Ir dabar jau reta šalis pasiduoda Vakarų sukeltam triukšmui dėl įvykių šioje valstybėje. Pirmiausia, pripažįstama, kad be Afganistano ir dabartinės jos vyriausybės betarpiško dalyvavimo neįmanoma išspręsti šios šalies problemos. Antra, Afganistano vyriausybė yra pareiškusi, kad ji laikysis neprisijungimo politikos. Tai ji patvirtino Afganistano Demokratinės respublikos Pagrindiniuose principuose. Dabar dauguma valstybių su Afganistanu kon-

taktuoja kaip su neprisijungusia šalimi. Trečia. Visam pasauliui gerai suprantama, kad negalima išspręsti Afganistano problemos be Tarybų Sąjungos — Afganistanas yra jos kaimynas; be JAV, kuri Persų įlankoje turi savo interesus; be kaimyninių Pakistano ir Irano.

Todėl visiškai pagrįstai Sirija, Jemeno Liaudies demokratinė respublika, Libija, Palestinos išdavimo organizacija, dalyvavusios Islamo konferencijos organizacijos sesijoje Islambade, parėmė Afganistano vyriausybės pasiūlymus dėl politinio šios šalies problemų sureguliuojimo. Daug kas pritarė šios sesijos sprendimui sudaryti "komitetą dėl Afganistano", į kurį įeitų Islamo konferencijos organizacijos generalinis sekretorius, Irano ir Pakistano užsienio reikalų ministrai, kad būtų "surasti keliai ir priemonės" Afganistano problemai išspręsti.

Suprantama, kad toks sprendimas, kuris reiškia kai kurių islamiškųjų valstybių būsimus kontaktus su Afganistano vyriausybe, yra realios padėties Afganistane pripažinimas, kas labai nepatinka Vašingtonui. Visiems akivaizdu, kad palengva plyšta Amerikos pūtas muilo burbulas dėl įvykių Afganistane.

Tik derybos, kurios ne tik galimos, bet ir būtinos, gali atrasti kelią politiniam Afganistano problemos sprendimui. **A. Sinkevičius**

Kinijoje grįžta kapitalizmas

"Lieka gyvas tas, kuris stipriau sias", "Viską lemia natūrali atranka" — šie reiškiniai, būdingi kapitalistinio pasaulio ekonomikai. Pekino pagrindinio laikraščio "Žemin žibao" nuomone, turi vykti ir Kinijos liaudies ūkyje.

Pastaruju metu Kinijos spaudoje ne tik specialistai diskutuoja konkurencijos tema ir dėl susijusių su ja rekomendacijų. Kaime Pekino vadovybė jau atsiskakė žemės ūkio mechanizavimo planų ir deda viltis į "stipriųjų" valstiečių iniciatyvą ir verslumą. Mieste daugeliui pramonės įmonių pasiūlyta, kad jos pačios ieškotų žaliavų produkcijai ir jos realizavimo galimybių.

Iš esmės tai jau ne atskiri izoliuoti pasiūlymai. Kinijoje siūlomas išsėtas nurodymų kompleksas. Oficiali Kinijos spauda jų atsiradimą aiškina tuo, kad ieškoma išeities iš sunkumų, su kuriais susiduria Kinijos ekonomika, ir kartu mėginama parengti "Kinijos metodą".

Kodėl Kinijos ekonomika yra apverktina, žino visi. Tai nulėmė ydingas jos valdymo kursas, pagrįstas liūdnei pagarsėjusiomis "Mao idėjomis".

Ilgamečio neūkiškumo padarinių atitaisymas reikalauja ilgu ir kryptingų pastangų, pirmiausia atkuriant ekonomikos vystymo planingumą ir proporcingumą. Pagaliau tam būtina sumažinti pernelyg sunkią karinių išlaidų našta. Visa tai, matyt, neatitinka Pekino lyderių siekimų, jų brandinamos ambicingos programos, numatančios paversti Kiniją "galinga valstybe".

Būdingas Kinijos ekonomikos bruožas taip pat yra labai perdėtos daugelio pramonės prekių, jų tarpe ir vartojimo prekių kainos. Dvira-

čio—labiausiai paplitusio transporto priemonės—kaina lygi kvalifikuoto darbininko dviejų-trijų mėnesių uždarbiui, laikrodžio kaina maždaug tokia pat ir didesnė, televizoriaus kaina lygi pusmečio darbo užmokesčiui ir viršija jį, šaldytuvo kaina viršija metinį darbo užmokestį.

Kontrastas tarp pernelyg didelių ambicijų ir rūsčios realybės skatina ieškoti visokių "magiškų formulių", kurios galėtų savaime "automatiškai" paversti Kiniją stipria kariniu ir ekonominiu atžvilgiu šalimi. Todėl tikimasi, kad Vakarami padės ir, atsilygindami už Pekino antitarybiškumą, gausiai investuos savo kapitalus į Kinijos ekonomiką.

Bet visų Pekino vilčių kapitalistiniai partneriai užsienyje nepateisina. Kaip pripažino Guanduno laikraštis "Nanfan žibao", užsienio įmonininkai yra linkę steigti Kinijoje smulkias apdirbimo įmones, nereikalaujančias didelių kapitalo įdėjimų ir sudėtingos technikos. Šių įmonių efektas Kinijai nedidelis. Todėl, pareiškia laikraštis, susidare "prieštaravimas" tarp Kinijos noro pasinaudoti tokiais sandėriais, kad būtų importuojama į šalį moderni pramonės technika, ir faktiškai išryškėjusios kapitalistų siekimo prasiskverbti į Kinijos rinką apsiribojant minimaliomis išlaidomis. Taip Kinijoje vėl susipažįstama su kapitalizmo dėsniais.

Bet ir šiomis sąlygomis Pekino vadovybė, stengdamosi "prisivilioti" užsienio kapitalą, vykdo politiką, pagrįstą manevravimu socialinėmis ir ekonominėmis direktyvomis šalies viduje. Tačiau "naujas kursas" ekonomikoje tik sukelia papildomas socialines ir kitas problemas, jos prisideda prie senų Kinijos ekonomikos negerovių ir

Lenkijos vadovas Stanislovas Kania

Kaip žinia, ryšium su Lenkijoje kilusiu darbininkų nerimu ir ryšium su sunkia E. Giereko liga Lenkijos Jungtinės Darbininkų Partijos centro Komitetas atleido jį iš CK pirmojo sekretoriaus ir LJDPC CK 6-asis plenumas vienin-gai išrinko Stanislovą Kanią.

Stanislovas Kania gimė 1927 metų kovo 8 d. Krosno vaivadijos Vrocenos kaime, mažžemio valstiečio šeimoje. Nuo 1942 metų buvo darbininkas vienoje pramonės įmoniu. 1944 metais dalyvavo pasipriešinimo judėjime valstiečių batalijonų gretose. Po Lenkijos išdavimo buvo vienas iš Lenkijos jaunimo judėjimo organizatorių. 1945 metų balandžio mėnesį įstojo į Lenkijos darbininkų partiją. Aktyviai dalyvavo partinių ir jaunimo organizacijų veikloje Žešuve.

Tuo pačiu metu dirbo renkamąjį partinį darbą: buvo Lenkijos darbininkų partijos Jasio miesto pavieto komiteto partinio biuro narys, LJDPC Žešuvo vaivadijos komiteto partinio biuro narys. Baigęs partinę mokyklą prie LJDPC CK, 1952 metais buvo nusiųstas dirbti į Lenkijos jaunimo sąjungos vyriausiąją valdybą, kur buvo kaimo jaunimo skyriaus vedėjas ir vyriausiosios valdybos prezidento narys.

1958 metais perėjo dirbti į LJDPC Varšuvos vaivadijos komitetą, kur buvo žemės ūkio skyriaus vedėjas, o po to LJDPC Varšuvos vaivadijos komiteto sekretorius. 1968 metais paskirtas LJDPC CK skyriaus vedėju. Buvo renkamas LJDPC susivienijimo ir kitų partijos suvažiavimų delegatu.

Partijos IV suvažiavime išrinktas kandidatu į LJDPC CK nariu, o V suvažiavime—LJDPC CK Politinio biuro narys ir CK sekretorius. Nuo

1972 metų—LLR seimo deputatas.

S. Kania apdovanotas liaudies Lenkijos kūrėjų ordinu, Partizani-niu kryžiumi ir kitais ordinais.

Perimdamas iš E. Giereko pareigas, S. Kania pažymėjo: "Aš priimu LJDPC CK pirmojo sekretoriaus pareigas neįprastomis aplinkybėmis. Draugas Gierekas, kuris vadovavo mūsų partijai dešimt pastarųjų metų, sunkiai serga. Ryšium su jo liga ne laikas vertinti jo veiklą. Esu įsitikinęs, kad jis bus įvertintas teisingai. Kaip bebūtų, dėl drg. Giereko nuopelnų per 50 jo veiklos darbininkų judėjime metų negalima abejoti".

Gi kalbant apie streikus, S. Kania taip pasakė:

Rimtos klaidos ekonominėje politikoje ir visuomenės gyvenime buvo pagrindinis didesnių streikų bangos šaltinis. Kilusi liepos mėnesį, ji nusirito per Lenkiją. Mes laikome šiuos streikus darbininkų nepasitenkinimu, jų protesto pasireiškimu grynai darbininkišku ir tik tokiu. Tai buvo protestas, nukreiptas ne prieš socialistinius principus, ne prieš mūsų sąjungininkų ryšius. Jis nebuvo nukreiptas prieš mūsų partijos, kurią suformulavo istorija, vadovaujantįjį vaidmenį. Jis buvo nukreiptas prieš iškraipymus ir klaidas mūsų politikoje.

S. Kania reišė viltį, kad tos klaidos bus atitaisytos ir reišė įsitikinimą, kad, girdi, ateis tokia diena, kai visos šalies darbo žmonės apie Lenkijos jungtinę darbininkų partiją vėl sakys—tai mūsų partija. Ir ne tik todėl, kad ji veda liaudį socialistiniu keliu, bet ir todėl, kad savo vadovaujančią misiją ji vykdo tokiais metodais, kurie artina ją su liaudimi, pelno jai pasitikėjimą ir autoritetą. **S. J.**

Salvadoro liaudis nepasiduoda, kovoja

Pusę amžiaus ši nedidelė Centrinės Amerikos šalis buvo kariškių valdžioje. Dabartinė karinė chunta sudaryta praėjusių metų spalio mėnesį, kai buvo nuverstas diktatorius Romeras.

Chunta iš pradžių žadėjo įvykdyti kai kuriuos socialinius-ekonominius pertvarkymus, liberalizuoti šalies politinį gyvenimą, užkirsti kelią terorui ir represijoms. Netgi buvo paskelbta žemės reforma. O praktiškai ji nė nepradėta įgyvendinti. Išleistas įstatymas apie bankų nacionalizavimą. Bet išs neliečia šalyje įsikūrusių Amerikos bankų, o kitų bankų beveik ir nėra. Tos ir kitos vadinamosios reformos—tik iliuzija, kad chunta demontuoja buvusios diktatūros pastatą.

Iš tikrųjų po pernykščio perversmo Salvadore beveik niekas nepasikeitė. Pulkininkų chunta žengia Romero keliu, gina vietinės oligarchijos ir imperialistinių, pirmiausia JAV, monopolijų interesus. Ji represijomis slopina salvadoriečių kovą už laisvę ir geresnį gyvenimą.

Kovo mėnesyje šalyje įvesta apgulties padėtis tebegalioja. Baudėjai žiauriai susidoroja su nepatenkintais valstiečiais, darbininkais. Persekiojami demokratiniai pažiūrų žmonės. Laisvai veikia ultradešiniųjų teroristinės gaujos. Kai kuriais duomenimis, valdžios ir įvai-

virsta painių prieštaravimų kamuoliu. Naujos Pekino formulės anaip-tol neturi jokios magiškos jėgos. Jomis mėginama suversti ekonomi-nių sunkumų sprendimo našta Kinijos darbo žmonėms. **Pukelių Jonas**

rių reakcinių organizacijų teroro aukomis šalyje vien šiemet jau tapo arti 6 tūkstančiai žmonių.

Demokratinės jėgos telkiasi kovai. Sudarytas vieningas revoliucinis demokratinis frontas. Per keletą pastarųjų mėnesių nepatenkintų dabartiniu režimu gretos gerokai sustiprėjo. To įrodymas—didžiulis nacionalinis streikas rugpjūčio viduryje. Jis paralizavo visą šalį.

Chunta darosi vis labiau izoliuota. Joje nėra vienybės. Prieš kiek laiko buvo pranešta, kad reakcinės kariaunos vadovybėje kilo nesutarimų. Armija suskilusi į kelias priešingas gruputes. Kai kurių apžvalgininkų nuomone, šalyje ruošiamas valstybės perversmas. Dalis Salvadoro kariškių, susijusių su reakcingiausiais vidaus ir užsienio sluoksniais, seniai reikalauja valdžią perduoti į "tvirtas rankas", įvesti šalyje dar žiauresnį režimą, kuris susidorotų su opozicija. Kai kurie šalies armijos aukštieji karininkai linkę ieškoti protingo politinio krizės sprendimo, pasisako už kai kurias reformas, yra prieš vykdomas represijas.

Jeigu ne Amerikos pagalba, Salvadora režimas ilgai neišsilaikytų. Bet Vašingtonas negaili jam finansinės paramos, ginklų. Be to, Jungtinės Valstijos brandina planus tiesiogiai įsikišti į šios šalies vidaus reikalus, jeigu jų marionetėms iškiltų grėsmė.

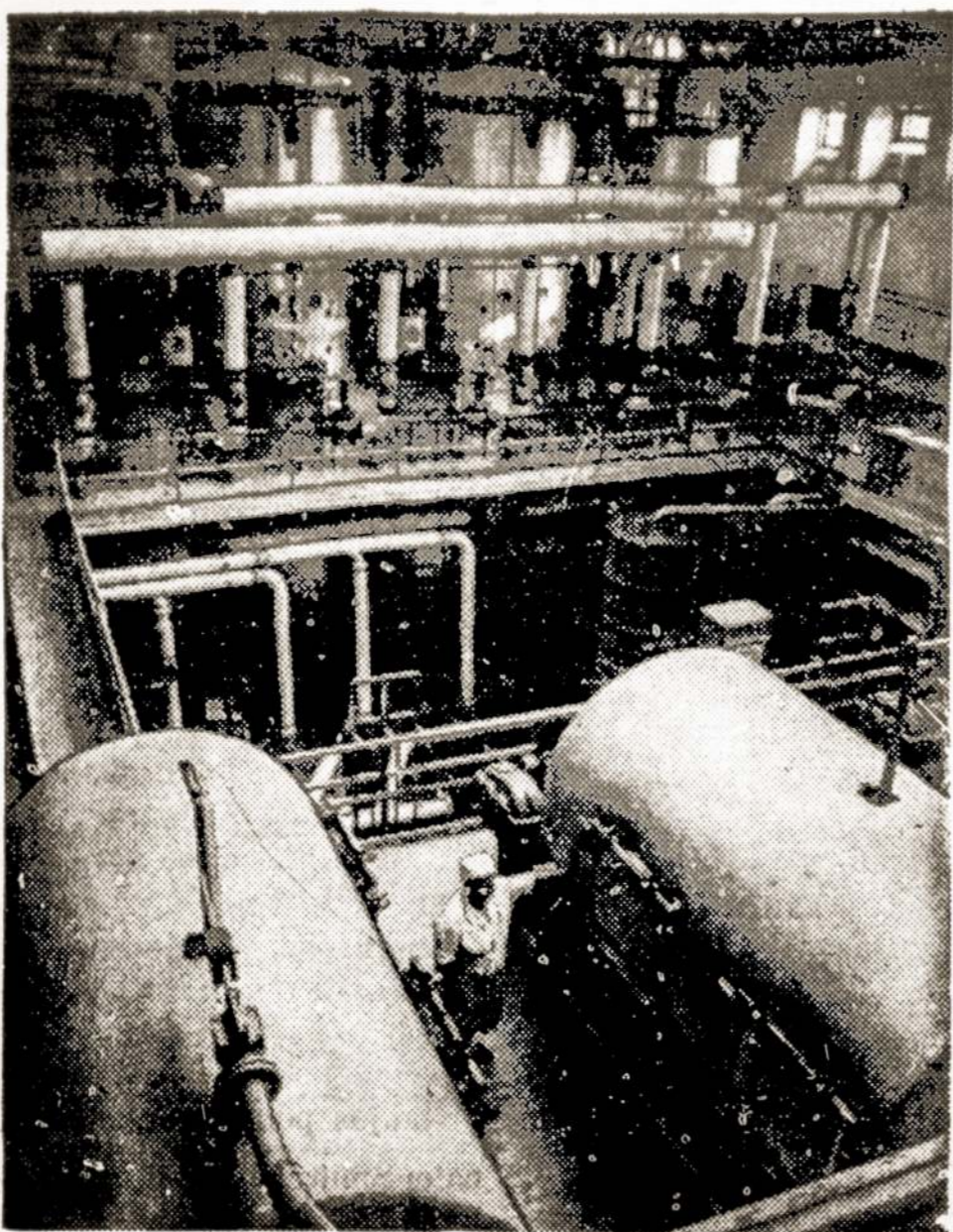
Taigi Salvadoro tragedija nepasibaigia. Bet jo liaudis nepasiduoda, ji kovoja. **M. Milieška**

SAUNIAI DIRBA PANEVĖZIEČIAI

Panevėžio "Elektrotechnikos" eksperimentinės gamyklos kolektyvas buvo išpareigojęs dešimtajame penkmetyje pagaminti bendrosios produkcijos už 20 milijonų 270 tūkstančių rublių. Įmonė išpareigojimą garbingai įvykdė.

Iki metų pabaigos numatoma papildomai pagaminti įvairios produkcijos už 2 milijonus rublių. Virš plano bus pagaminta apie 30 tūkstančių toršėtų, 18 tūkstančių pakabinamų šviestuvų, 15 tūkstančių statinių lempų.

Daugiau kaip po 1400 tonų cukrinių runkelių per pamaną perdirba Panevėžio cukraus fabriko kolektyvas. Tai keliasdešimčia tonų viršija planines užduotis. Praėjusį sezoną įmonės darbuotojai patiekė vartotojams 1040 tonų viršplaninio cukraus, o šiemet pasiryžę gerokai viršyti šį rodiklį.

NUOTRAUKOJE: fabriko cechuose.

M. Baranausko nuotr.

Kai sienų nesaugo pasieniečiai

Šiaurės Lietuvoje vinguriuoja Vadakstis, nedidelis upelis, dešinysis Ventos intakas. Vienoje jo pusėje—Mažeikių, kitoje—Latvijos TSR Saldaus rajonas. Dabar jo krantai—draugystės krantai. Lec-kavos kolūkio žemdirbiai draugauja su "Griežės" žmonėmis, o "Pergalės" kolūkio—su latviais iš Mičiurino kolūkio, "Pažangos" atstovai—tarsi namiškiai Ezerėje.

Abiejų rajonų darbo žmonės—socialistinio lenktyniavimo partneriai. Nei Salduje, nei Mažeikiuose žymiausi įvykiai, jubiliejai nešvenčiami be kaimynų. Dalykiškai bendradarbiauja žemdirbiai, pramonės bei medicinos darbuotojai. Keičiamasi meno saviveiklos ir sportinės delegacijomis. Kai Mažeikiuose atidaromos latvių taikomosios dailės studijos darbų parodos, jose niekada netrūksta lankytojų. Toks pat pasisekimas lydi lietuvių fotografijos, liaudies meno meistrų kūrybines ataskaitas Salduje.

Ši draugystė sutvirtinta bendra kova už naują gyvenimą. Kai Mažeikių kariniam-revoliuciniam komitetui ir raudonarmiečių kuopai buvo sunku kovoti už Tarybas, 1918-aisiais paramą suteikė latvių raudonieji šauliai. Kapinaitėse netoli Bauskės palaidoti Mažeikių raudonosios kuopos kulkosvaidininkai.

kai A. Jokūbauskas, J. Janulis, K. Kataržis. Lietuviškoji 16-oji divizija kovas baigė Kuršo žemėje, kaip tik Saldaus rajone. Mažeikiuose nustojo plakti latvių tautos dukros komjaunuolės pagrindininkės Martos Laubės širdis. Martos vardu dabar pavadinta Mažeikių 2-osios vidurinės mokyklos pionierių draugovė, ant M. Laubės kapo niekad nevysta gėlės.

Draugystės istorijoje šiemet įrašytas dar vienas gražus puslapis—abiejuose rajonuose vyko kultūrinės dienos, skirtos V. Lenino gimimo 110-osioms metinėms ir Tarybų valdžios atkūrimo Pabaltijoje 40-mečiui. Pirmieji į svečius išsiruošė mažeikiečiai. Savaitę skambėjo jų dainos, sukosi šokėjų poros, vyko įvairių profesijų žmonių susitikimai, parodos, varžėsi sportininkai.

Mažeikių žemėje visur su gėlėmis ir šypsenomis buvo sutikta latvių delegacija. "Jaunosios gvardijos" kolūkyje susitiko abiejų rajonų Lenino ordininkai, Zidikuose—buvę frontininkai. Latvių saviveiklininkų pasirodymas stebėjo šimtai mažeikių. Atsisveikindami vieni kitiems sakė: "Iki susitikimų mūsų žemėje."

Abiejuose Vadaksties krantuose dabar gyvena puikūs žmonės, draugai, bičiuliai, visada pasiruošę padėti vieni kitiems, visada mieli ir laukiami.

S. Skabeikis

Vingio parko estradoje dainuoja daugiataukstantinis choras.

T. Zebrausko nuotr.

Rokiškio rajono istorija

Iki Tarybų valdžios atkūrimo Rokiškio apskrityje veikė tik smulkios pramonės įmonės, kuriose dirbo 480 žmonių. Tuo metu stambiausias buvo Juodupės "Nemuno" vilnos audinių fabrikas (300 darbininkų). Neatpažįstamai pasikeitė įmonė per 40 Tarybų valdžios metų. Išaugo nauji gamybiniai korpusai ir graži tekstilinių gyvenvietė. Apie 1,200 "Nemuno" darbininkų kasmet išaudžia 2 milijonus metrų audinių, kurie iškeliauja beveik 100 adresų.

1940 m. "Lietmetalo" fabrikėlis gamino spyruoklines akėčias, vežimų ašis, plūgus. O dabartiniu metu—tai stambi Bandomosios eksperimentinės žemės ūkio mašinų gamybos įmonė, kurios produkcija siunčiama į daugelį šalies vietovių.

Tarybų valdžios metais ne tik išsiplėtė senosios pramonės įmonės, bet ir išaugo naujos: Grūdų produktų kombinatas, Sūrių, Eksperimentinė konservų gamyklos. Pastarųjų dviejų įmonių produkcija žinoma ne tik šalyje, bet ir užsienyje.

Tarybų valdžios atkūrimo išvakarėse Rokiškio apskrities valstiečių išiskolinimas buvo pasiekęs 4 milijonus 745 tūkstančių 700 litų. Šiuo metu kolūkių kasmetinės pajamos viršija 28 milijonus 394 tūkstančius rublių. Buržuazijos valdymo metais darbo valstiečiams traktoriaus buvo negirdėtas, nematytas dalykas. Dabar rajono laukuose dirba 1,420 traktorių, 310 kombainų ir daug įvairiausių kitos mašinos technikos.

Buržuazijos valdymo metais apskrityje tebuvo viena gimnazija. Tūkstančiui gyventojų teko 113 pradžios mokyklų ir 5,9 gimnazijos mokinio. Šiandien rajone mokosi kas penktas žmogus.

Dideli pakitimai įvyko sveikatos apsaugos srityje. Jeigu iki Tarybų valdžios atkūrimo Rokiškio apskrityje tebuvo viena ligoninė su 70 lovų ir 13 gydytojų, tai dabartiniu metu žmonių sveikata rūpinasi 127 gydytojai, lovų skaičius išaugo daugiau kaip 15 kartų.

Pagal bukletą "Tarybiniai Rokiškiui—40"

Rokiškio rajono "Tikruoju keliu" kolūkyje gerai įrengtas naujasis technikos kiemas. Ši kompleksą pastatė patys kolūkio statybininkai. Garažuose rikiuojasi ne tik traktoriai, bet ir automašinos, kombainai, sudėtingesni padargai. Įrengta nauja naftos bazė, o prie garažų—traktorių ir automašinų techninio aptarnavimo punktas. Yra mechanizatorių poilsio kambarys, dušai.

NUOTRAUKOJE: garaže mašinas apžiūri ūkio vyr. inžinierius A. Pavilonis ir kolūkio pirmininkas technikos mokslų kandidatas J. Nemickas.

G. Svitajaus nuotrauka

Vilnis, 1980 spalio 16

Nuo žagrės iki staklių-automatų

Labai tiksliai naujo modelio stakles pradėjo gaminti serijomis "Vilniaus "Komunaro" gamykla. Tai universali, lengvai valdoma frezavimo mašina. Ji bus tiekiamas Tarybų Sąjungos metalo apdirbimo įmonėms ir eksportuojama į Italiją, Kanadą, Prancūziją, Vokietijos Federatyvinę Respubliką—daugiau kaip į 40 užsienio valstybių.

Nuo paprasčiausios žagrės iki moderniausių metalo apdirbimo automatų—toki kelią nuėjo Vilniaus "Komunaro" gamykla. Iki antrojo pasaulinio karo tai buvo menka privati dirbtuvėlė, aprūpinanti žemės ūkį primitiviais padarais. Tarybų valdžios metais šioje vietoje iškilusiuose šiuolaikiniuose korpusuose gaminamos labai universalios deimantinio ištekinimo staklės ir automatai su skaitmeniniu programiniu valdymu. Čia įkurta viena moderniausių Lietuvoje metrologinių laboratorijų.

Vyresnioji žmonių karta prisimena, kaip buržuazijos valdoma Lietuva net nesudėtingus metalo gaminius pirkdavosi Vakarų valstybėse. Dabar respublika turi, be kitų, ir stambų staklių gamybos bei kūrimo kompleksą. Į jį įeina aštuonios įmonės, esančios Vilniuje, Kaune ir Šiauliuose. Susibūrę techniškai išsilavinusių specialistų ir darbininkų kolektyvai.

Pagal išleidžiamų staklių kiekį tūkstančiui gyventojų Lietuva dabar pralenkia, pavyzdžiui, tokią labai išsivysčiusią tikslųjų mašinų kūrimo šalį kaip Šveicarija, pirmauja šioje srityje ir Tarybų Sąjungoje. Beveik pusė tarybinių vertikalūs gręžimo, daugiau kaip trečdalis koordinacinio ištekinimo

staklių pažymėtos Nemuno krašto įmonių firminėmis emblemomis.

Prieš kelerius metus Vilniuje buvo įkurtas elektroninių skaičiavimo mašinų centras. Dabar čia kuriami unikalūs prietaisai. Antai Vilniaus "Žalgirio" staklių gamykloje elektroneinei skaičiavimo mašinai patikėta valdyti didelį automatų barą. Pagal jos komandą, transporteriu iš sandėlio čia atkeliauja metalo ruošiniai. Mechaninės staklių rankos iš jų išsirenka reikiama ruošinį, pritvirtina, pakeičia įrankius. Tik įvykdę visą numatytą programą, automatai su elektroniniu valdymu įtaisais pasiunčia gatavą detalę prie koordinacinio matavimo mašinos. Pastaroji suranda joje net mikroskopinę paklaidą ir apie tai kabelinėmis ryšių linijomis signalizuoja kompiuteriui.

Brno ir Leipzigo parodų aukso medaliai, didelis pasisekimas tarptautinėse mugėse Danijoje, Italijoje, Prancūzijoje—tokie įvertinimo susilaukė ankstesni šios koordinacinio matavimo mašinos modeliai. Tai liudija apie vilniečių konstruktorių laimėjimus.

Vis didesnę paklausą pasaulinėje rinkoje įgyja tarybiniai laikrodžiai. Gal būt tik retas pirkėjas žino, kad jų krumpliaračius frezavo Vilniuje sukurti ir pagaminti automatai.

Metalo apdirbimo staklių pramonė—ne vienintelė liaudies ūkio šaka, kuria dabar didžiuojasi respublika. Sukurti energetikos, chemijos, elektrotechnikos, radiotechnikos, daugelis kitų industrinių kompleksų.

V. Bačius

DYKINĖSI—NEPAILSĖSI

Ilsėtis galima įvairiai, kartais net nieko neveikiant. Tačiau gero poilsio vaisių ragauti be aktyvių pastangų neteks—gyvenimas nieko veltui neduoda.

Aktyvus poilsis visuomet siejamas su vienokia ar kitokia žmogaus veikla. Galima ilsėtis ir klausantis muzikos, ir skaitant knygą. Bet visais atvejais nepamirškime fizinio aktyvumo.

Būdamas fiziškai aktyvus, žmogus giliau ir dažniau kvėpuoja, daugiau sunaudoja deguonies, pagreitėja jo kraujotaka, daug intensyviau vyksta medžiagų apykaita ir visi kiti gyvybiniai procesai, greičiau ir geriau atkuriamas darbe išseiktas energija. Po aktyvaus poilsio ir darbas mielesnis.

Siandien žmogus kenčia dėl apriboto fizinio aktyvumo. Su technikos ir civilizacijos pažanga labai paplito ir toliau vis plinta, net tarp palyginti jaunų žmonių, širdies-kraujagyslių sistemos ligos, ankstyva arteriosklerozė, padidėjusio kraujospūdžio negalavimai. Fizinis pasyvumas su didesniu arba mažesniu laipsniu nutukimu kaip tik ir skatina tas ligas.

Žmonės dabar turi daugiau laisvo laiko, kuri, deja, dažnas praleidžia alindamas savo sveikatą—sėdėdamas prie televizoriaus arba prirūkytose kavinėse, restoranuose prie bokalo, arba geriausiu atveju—sugule ant žolės gamtos prieglobstyje. Taigi šis nelemtas fizinis pasyvumas kaip šešėlis lydi žmones tol,

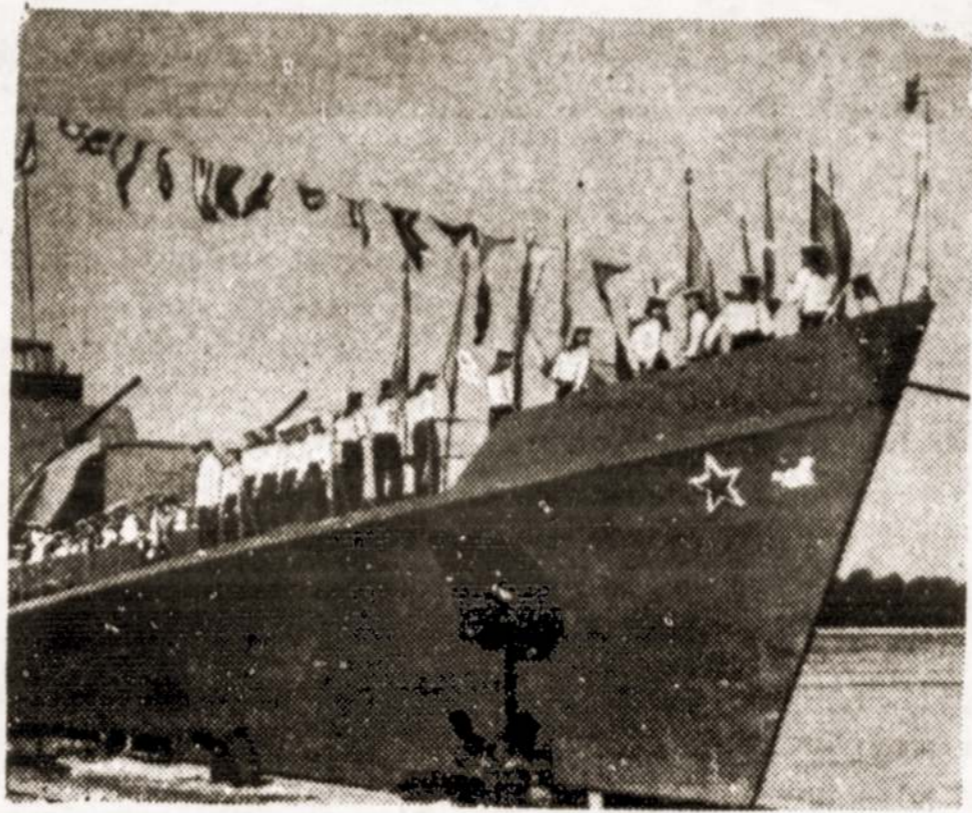
kol reikia šauktis medicinos pagalbos. O juk dar Aristotelis 384-322 prieš Kristų, buvo pastebėjęs, kad "niekas kitas taip greitai nepalaužia sveikatos ir nesugadina žmogaus, kaip fizinis dykinėjimas".

Gerai, kad mažėja ir mažės sunkaus fizinio darbo. Bet nepamirškime pusiausvyros: trūkstant aktyvaus raumenų darbo, būtino palaikyti sveikatai ir darbingumui, reikia stengtis fiziškai suaktyvinti laisvalaikį. Pavyzdžiui, po pietų likusį pertraukos laiką reikia sparčiai pavaiškėti gryname ore, sporto aikštelėje, jeigu tokia yra prie darbotvėtos, nesidrovėti pažaisiti krepšinį ar tinklinį, priklausomai nuo sveikatos ir amžiaus.

— "Sekmadienį skirti tik poilsiui",—sakydavo akademikas I. Pavlovas. Nejudrus, fizinės įtampos nereikalaujanti darba dirbantiems ypač reikėtų visus sekmadienius, šeštadienius ir kitas poilsio dienas skirti tik fiziškai aktyviam poilsiui: padirbėti su kastuvu sode arba darže, žiemą paslidinėti, vasarą keliauti pėstute arba dviračiais į paupius ar paežeres pasimaudyti arba paplaukioti valtelėmis, į miškus—grybauti arba uogauti.

Atostogauti sveikiausia išvykus svetur, nes atostogos savo gyvenamoje vietoje dažnai būna sutrukdomos įvairiausių namų rūpesčių. Sveikiems jauniems ir vidutinio amžiaus žmonėms rekomenduotinos fiziškai aktyvios turstinės kelionės. Poilsio namais ir pensionatais tegul naudojasi vyresnio amžiaus žmonės ir šeimos su mažais vaikais.

Petras Lapienis

Tarybų Lietuvos komjaunimas šefuoja dukart Raudonosios vėliavos ordino Baltijos karinį jūrų laivyną. Daugelis respublikos jaunuolių čia atliko ir atlieka karinę tarnybą.

Nuotraukoje: pakrančių sargybos laivas "Lietuvos komjaunuolis" Klaipėdoje. B. Aleknavičiaus nuotrauka

Klaipėda puošiasi ir gražėja

Gražiai atrodo Klaipėdos senasis paštas, įsteigtas restauruotame aštuonioliktojo amžiaus architektūros name. Ši pastata, kaip ir dvi dešimtys kitų istorijos ir kultūros paminklų, naujam gyvenimui prikėlė vietiniai restauratoriai. Kaip teigia miesto vyriausiasis architektas R. Valatka, savotišku "draustiui" paskelbtas visas kompleksiskai restauruojamas senamiestis. Prieš tai atlikti kruopštūs tyrinėjimai padėjo išaiškinti daug pajūrio miesto kultūros paminklų.

Visi pastatai po restauracijos įgauna pirmąją išvaizdą, sušvinta naujomis, ryškiomis spalvomis. Atstatytų namų naujaisiais šeiminkais tampa kultūros-švietimo įstaigos, kūrybinės organizacijos, pirmuosiuose jų aukštuose įkuriamos užėigos, kavinės, ateljė, parduotuvės. Visais patogumais aprūpinti senoviniai butai skiriami dailininkų, kompozitorių, rašytojų, aktorių šeimoms.

Sparčiais tempais uostamiestis auga į plotį, kylą į aukštį. Neseniai Taikos prospektą padabino trylikos aukštų Žvejų tarpreisinio poilsio namai. Netoliese statybininkai pradėjo apdailą bene didžiausių respublikoje Žvejų kultūros rūmų.

Šiaurinėje miesto dalyje, gražiame pušyne, išaugo "amfiteatras"—didžiulis kompleksas, skirtas dainų šventėms, saskrydžiams ir kitiems masiniams renginiams, vienu metu

talpinantis apie 10 tūkstančių žiūrovų. Senamiesčio centre aukštai į dangų iširėžė Lietuvos jūrų laivinkystės administracinis pastatas, o Mažvydo alėjoje nusidriekė savitas Santuokų rūmų ansamblis.

Naujame mieste pastolių apglėbti kyla modernūs buities tarnybos pastatai, visuomeniniai-prekybos centrai, devynaukščių ir dvylikos aukštų raudonų plytų gyvenamųjų namų kvartalai.

Tūkstančiai klaipėdiečių ir svečių poilsio dienomis traukia į Smiltynę—vasarvietę prie Baltijos jūros anapus Kuršių marių. Miškas, Jūrų muziejus-akvariumas Kogalyje, etnografinė žvejo sodyba, gražiai sutvarkytos marių krantinės tapo visų mėgiama poilsio zona.

Naujos poilsio vietės bus įkurtos palei Smiltelės upelį, daug lėšų bus panaudota tvarkant Girulių gyvenvietę, Melnragės paplūdimius.

Netrukus stos rikiuotėn didelio galingumo nutakamųjų vandens mechaninio valymo stotis, bus pastatytas biologinio vandens valymo kompleksas. Nors kova už Baltijos baseino ir miesto švarą pareikalauja 60 milijonų rublių, iš to laimės visi. Tuo tarpu atmosferos švarumui Klaipėda lenkia visus Tarybų Lietuvos miestus. Tai pasiekta iki minimumo sumažinus katilinių skaičių, įmonių dūmtraukiuose įrengus išmetamų kenksmingų medžiagų gaudytuvus.

A. Pipiras

Mažeikių naujųjų kvartalų vaizdas.

A. Dilio nuotr.

Didžiausias statybininkų šio penkmečio rūpestis buvo pastatyti Mažeikių naftos perdirbimo gamyklą, kuri pustrėčio karto sumažins respublikos naftos produktų transportavimo išlaidas. 500 hektarų plote išaugs sudėtingi gamybiniai korpusai ir įrenginiai, o pačiuose Mažeikiuose—nauji namai naftininkams.

Neatpažįstamai pasikeitė kažkada buvęs nuošalus miestas. Gyventojų skaičius jau išaugo daugiau kaip dvigubai. Mažeikiuose bus pastatyti modernūs kultūros namai, didelis ryšių kompleksas, kiti kultūriniai ir buitiniai pastatai.

Naujoje Kauno miesto pieninėje

Pakilus liftu į aštuntą naujojo Kauno pieno kombinato aukštą, atsiveria plati neseniai išaugusio pramoninio miesto panorama. O juk dar, rodos, taip neseniai, atsimenu, čia buvo kemsynai ir pelkės, kur, senųjų kauniečių žodžiais, velniai vaikus vedžioję . . .

Prisimena ir buvusieji "Pienocentro" pastatai Laisvės alėjoje. Po bankininkų Vailokaičių rūmų ir neprilygstamo kombinatoriaus Lapėno suregsto šešiaaukščio mūrelio jie buvo tuometinio Kauno puošmena. Kaip inkstai taukuose juose tarpo "Pienocentro" ponią su Glemža, Jacevičiumi, Baltramijūnu ir kitais tūzais priešakyje. Elgetiškomis kainomis "Pienocentras" supirkdavo pieną, kurį valstiečiai, neįmanydami iš kur centą mokesčiams ištraukti ir iš paskutiniųjų gindamiesi nuo varžytynių, net nuo mažamečių burnos nutraukę, nešdavo į pienines.

Ilgai Lietuvos valstiečiai kentėjo, siuntė į Kauną delegacijas, kad bent kiek pakeltų pieno kainas. Veltui! Kantrybei išsekus, pradėjo bruzdėti, pirmiausia suvalkiečiai.

Kai tų atmintinų 1935 metų viena rugpjūčio rytą myniau dviratį Prienu link, plente ties Išlaužu užkirto kelią minia žmonių. Paplentėje abipus—bidonais pakrauti vežimai. Važiuojančius su plenu į miestą valstiečius streikininkai stabdė ir gražino atgal.

— Pieno Kauno ponams pusvelčiui nebeduosim!—viršum Išlaužo alinės durų skelbė išrašytas plakatas.

Nuo Prienu ir Veiverių pusės bematant prisistatė raiti trumpais karabinais ginkluoti policininkai . . .

Valstiečių sukilimų dėl "Pienocentro" monopolistų išnaudojimo tais metais buvo daug kur: Šakiuose, Vilkaviškyje, Lekėčiuose . . . Buvo ir auku.

Tie tamsūs prisiminimai iš ano meto pienininkystės neretai šmėkštelė atmintyje, matant šiandieninį mūsų pieno ūkį ir jo pramonę. Juk pieno vien pernai buvo supirkta ketveriopai daugiau negu pieningiausiais buržuazinio laikotarpio 1939 metais. Šiandien pelninga pienu pramonei statyti ir visuomeniniams ūkiams, ir nuosavas karves laikantiems gyventojams.

Senoji Kauno pieninė, susigūžusi Nemuno krante palei geležinkelio tiltą, šiandien atrodo kaip nukaršusi senutė. Išties kvartalu čia nusitęsia masyvūs korpusai naujosios pieninės, savo pajėgumais daugiau kaip 7 kartus viršijančios senąją. Nedaug teperdėsime pavadinę ją Pabaltijo pieno pramonės gigantu.

Druskininkų "Eglės" tarpkolūkinėje sanatorijoje pastatytas naujas gydymasis korpusas.

Nuotraukoje: prie naujojo "Eglės" korpuso. A. Sabaliausko nuotrauka

8

Mechanizuoti visi pieno priėmimo skyriaus darbai. Vienu metu aptarnaujama ištisa pienovežių grupė, ir tas procesas trunka tik minutes.

Didingą įspūdį daro didžiulė pagrindinė gamybos salė su simetriškai išrikuotais įrengimais, blizgančių vamzdžių raizgynais. Tik per vieną pamainą ši technika į įvairiausių pieno produktus perdriba 200-250 tonų pieno. Praėjusiais metais čia rikiuotėn stėjo trys pieno pilstymo linijos, per valandą pripildančios po 12 tūkstančių butelių. Jas aptarnauja tik keli žmonės. Septyni fasavimo automatai pienu pilsto į laminuoto popieriaus pakelius.

Į laminuotą popierių fasuoja produkciją ir varškės gamybos skyrius. Vien tik Kaunui kasdien jis pateikia po kelias tonas šio ypač pagyvenusiems žmonėms ir dietininkams būtino maisto. Čia įrengti ir pirmieji mūsų respublikoje du 50 ir 75 tonų talpos pieno laikymo tankai. Jie ne tik parankūs, bet ir rentabilūs. Turėdama juos, Kauno miesto pieninė per metus sutaupo 20 tūkstančių rublių.

Pirmoji respublikoje čia taip pat įrengta srovinė glazūrotų sūrelių gamybos linija. Jos išleidžiamų gaminių ypač laukia vaikai.

Miesto pieninėje veikia ir pieno mišinių vaikams skyrius. Šios produkcijos gamybai sudarytos optimalios sanitarinės bei higieninės sąlygos. Skyrius mažiesiems kasdien pateikia apie 10 tūkstančių porcijų įvairių pavadinimų patiekalų.

Kauno pieno kombinate sutiksime daug darbščių žmonių, igudusių specialistų. Jau 30 metų išdirbo Kauno miesto pieninėje inžinierius technologas B. Černiauskas, savo racionalizacine veikla įmonei davęs apie 55 tūkstančius rublių ekonomijos. Nuo darbininko iki gamybos vedėjo nuėjo kelią ir šios pieninės veteranas Z. Rupšys. Daug lietuviško sūrio specialistų paruošė Lenino ordininkė K. Rajeckienė. Jų kaimynystėje, Kauno pieno kombinato Belvederio sūrinėje dirba seniausias Lietuvoje sūrininkas J. Jarušaitis, O Dotnuvos pieninėje—sviesto meistras B. Kontautas. Abu vienmečiai—jau peržengę 70 metų slenkstį, abu šiame darbe nuo ankstyvos jaunystės ir abu daugkartiniai parodų prizininkai, laimėję aukščiausiosios klasės meistro vardus.

Kauniečių pieno gaminiai garsėja ne tik šalyje, bet ir tarptautinėse pieno produktų parodose Leipcige, Poznanėje, Zagrebe, Kopenhagoje, Santjage ir kitur. I. Jasilionis

Trakuose atvėrė duris didelė universalinė parduotuvė "Skaistis". Naujoji parduotuvė patogi ne tik pirkėjams, bet ir pardavėjų darbu. Prekybininkams įrengtas jaukus poilsio kambarys, kuriame laisvalaikiu galima išgerti puodelį kavos, paskaityti laikraščius, žurnalus.

Nuotraukoje: parduotuvės poilsio kambaryje. A. Sabaliausko nuotrauka

Darbininkai siekia mokslo

Kauno A. Šiaučiuonaitės trikotažo gamybinio susivienijimo darbininkė Regina Kazakevičienė tapo 200-tūkstantuoju abiturientu Lietuvoje, gavusiu vakarinės bendrojo lavinimo mokyklos brandos atestatą. Ji baigė vienuolika klasių po ilgosios pertraukos, jau užauginusi vaikus.

Dirbti, rūpintis šeima ir mokyti, suprantama, nėra lengva. Bet kiekvienas, kas lanko pamokas, gali pasirinkti sau patogią pamainą. Įstatymai jam garantuoja sutrumpintą darbo savaitę. Besimokantiems vakarinėse įmonių administracija suteikia ilgesnes apmokamas atostogas. Teikiamos lengvatos, noras įgyti daugiau žinių skatina vis gausesnį būrį dirbančių siekti mokslo. Tai rodo kad ir šis faktas. Tik per pastaruosius penkerius metus brandos atestatus gavo antrasis šimtas tūkstančių žmonių, kai tuo tarpu tiek pat abiturientų vakarinės mokyklos išleido per ankstesnius tris dešimtmečius.

Vidurinis išsilavinimas Tarybų Lietuvoje dabar privalomas visiems mokyklinio amžiaus vaikams. Berniukai ir mergaitės, baigę aštuonias klases, dažnai pasirenka profesines technikos mokyklas, ir čia įgyja specialybę, gauna brandos atestatą. Keliasdešimt tūkstančių jaunu žmonių mokosi įvairiausio profilio technikuose. Specialiosios vidurinės ir aukštosios mokyklos turi taip pat vakarinius bei neakivaizdinius skyrius, kuriuose mokosi jau dirbantys jauni žmonės.

Antai Vilniaus elektros matavimo technikos gamykloje dirba Varkauskų šeima. Česlovas—šaltkalvis, Genė—elektros skaitiklių surinkėja. Abu tėvai yra baigę tik po aštuonias klases. Prieš keletą metų stėjo greta tėvo sūnus Gvidas, kuris po pamainos skubėdavo į politechnikumą. Jis įsigijo radijo aparatūros specialisto diplomą, po to pradėjo dirbti klavišinių skaičiavimo mašinų reguliuotoju. Tačiau vaikinui stigo žinių. Dabar jaunasis Varkauskas—Kauno Antano Sniečkaus politechnikos instituto ketvirtakursis—neakivaizdininkas. Į šią aukštąją mokyklą šiemet žada stoti ir duktė Milda, elektroninės aparatūros surinkėja. Greta jos dirba žmonės tik su viduriniu išsilavinimu. Ir dirba neblogai. Tačiau cecho kolektyvo rezultatai galėtų

būti dar geresni, teigia įmonės vadovai, jeigu bent kas trečias—ketvirtas gamybininkas būtų baigęs aukštąją mokyklą. Vilniaus skaičiavimo mašinų gamykloje, pavyzdžiui, elektroninės skaičiavimo technikos kompleksus derina tik specialistai, baigę aukštąjį mokslą.

Ar ne per didelis komfortas inžinieriui dirbti derintoju? To, žinoma, ne visur ir reikia. Bet atsakingiausiose baruose inžinierių rasime ne vieną. Jie paprastai vadovauja novatorių brigadoms, užsibrėžusioms modernizuoti įrengimus, cechus, tobulinti technologiją. Tokių kūrinių kolektyvų pastangomis vien per šį penkmetį įgyvendinta dešimtys tūkstančių optimaliausių pasiūlymų ir patobulinimų, daug išradimų. Tai davė tris šimtus milijonų rublių ekonomijos.

Pagal inžinierių skaičių tūkstančių gyventojų Lietuva dabar užima vieną iš pirmiausių vietų Europoje. Tik per vienerius metus čia paruošiama jų dešimt kartų daugiau, negu per visą buržuazijos valdymo laikotarpį.

Pradėjo tik keturi dešimtmečiai, kai Lietuvoje buvo atkurta Tarybų valdžia. Šis laikotarpis į kiekvieną šeimą atnešė geras permainas: teisę į darbą, į mokslą, teisę į poilsį, į aprūpinimą senatvėje. Respublikos miestuose pastatyta daugiau kaip du šimtai stambiųjų įmonių, susikūrė ir sutvirtėjo staklių, prietaisų, elektroninės skaičiavimo ir radijo technikos, daugelis kitų pramonės šakų, į kurių gretas stoji naftos chemija. Kuriama atominė energija. Tarybų Lietuvos liaudies ūkiui reikia vis naujų profesijų ir specialybių, kurias dažnai pasirenka turintys didelę gyvenimo bei darbo patirtį, siekiantys žinių gamybininkai. V. Bačius

DIDĖJA MECHANIZATORIŲ ŠEIMA

195 specialistai—Vilkaviškio 18-osios kaimo profesinės technikos mokyklos auklėtiniai—papildė gimtųjų Kapsuko, Šakių, Vilkaviškio rajonų mechanizatorių šeimą. Tai ketvirtoji šios mokyklos laida, kurios diplomantai kartu su plataus profilio traktorininkų-mašinistų kvalifikacija įgijo vidurinį išsilavinimą. Mokyklos sode sužaliavo ketvirtas ažuoliukas.

Vilnis, 1980 spalio 16

PAMINĖJO LIETUVOS TSR 40-METI

Spalio 5 dieną "Vilnius" salėje buvo Lietuvos TSR 40-mečio minėjimas. Prie šeiminkinių paruoštais užkandžiais apkrautų stalų susirinkusiai publikai pagrindines kalbas pasakė iš Vašingtono atvykęs TSRS ambasados pirmasis sekretorius konsulas Edmundas Juškys ir "Vilnius" redaktoriai S. J. Jokubka bei J. Marazienė. Taipgi buvo iškviesta tarti žodį laikraščio administratorė N. DeShaaf ir keletas iš publikos. Meninę minėjimo dalį atliko "Lakštutės", pirmininkavo "Vilnius" direktorių tarybos pirmininkė Estella Bogden.

S. J. Jokubka savo kalboje žymėjo, kaip prieš 40 metų, liepos 21 dieną Lietuvos darbo liaudis per išsiritą Liaudies seimą nutarė Lietuvą paskelbti Lietuvos Tarybų Socialistine Respublika ir paprašyti, kad Tarybų Sąjunga priimtų į savo socialistinių respublikų sudėtį. Girdi, šis Lietuvos darbo liaudies valios įgyvendinimas Lietuvos buržuazijai baisiai nepatiko. Ir nūdien, jos atstovai atbėgę emigracijon išsijuosę varo propagandą, kad Lietuva "rusų okupuota". Arba antraip pasakius "plauna žmonėms smegenis". Ir plauna ne tik naujiesiems ateiviams (dypukams), plauna senajai Amerikos lietuvių kartai, lietuvių kilmės amerikiečiams ir netgi Amerikos liaudies rinktiems kongresmanams, senatoriams, S. J. Jokubka kėlė mintį, kad šiam begėdiškam melui apie Lietuvos "okupaciją" turėtų būti pastotas kelias sąmoningų Amerikos lietuvių laiškais ir rezolucijoms legislatyvinei ir vykdomajai Amerikos valdžiai.

Ypač įspūdinga kalba buvo svečio iš Vašingtono. Jis aiškino koku

Edm. Juškys
Konsulas, TSRS Ambasados
Pirmasis sekretorius

keliu eina dabar Lietuvos liaudis ir statistikos duomenimis įrodė, koku didelių laimėjimų Lietuvoje pasiekta per 40 metų Tarybų santvarkos sąlygomis. Edmundo Juškio kalba net kelis kartus buvo pertraukta ilgai trunkančiais aploclimentais. Kiek teko užgirsti, jo kalba vėliau bus išspausdinta "Vilnyje".

Išsamiai kalbėjo redaktorė J. Marazienė ir kiti iškviešti. Ne vienas jų mušė į tašką, jog reikia dėti kuo daugiausia pastangų, kad "Vilnis" gyvuotų, tobulėtų ir vis plačiau informuotų apie Amerikos lietuvių brolių ir sesių gyvenimą Lietuvoje, apie jų laimėjimus stant naują gyvenimą.

Korespondentas

apie 125 dalyviai. Prie specialaus darbo sušilęs dirbo klubo iždininkas Alfons Rye.

Velionis paliko dideliame nuliūdime žmoną Rose, dukrą Annie, sūnų Peter Jr., vieną sesutę ir vieną brolių, bei daug draugų.

Velionis buvo gerai žinomas kaip beisbolo rėmėjas, sportininkas. Per daug metų buvo Alytaus baro savininkas Michigan Ave. Jis gimė Lietuvoje, ir jo užėiga "Alytus Bar" pavadinta pagal jo gimimo miestą. Buvo narys daugelio organizacijų ir virš trisdešimt metų Detroito Lietuvių Klubu narys.

Laidotuvėmis rūpinosi ir patarnavo laidotuvių direktorė Yolanda Bauza Zaporackienė. Kaip ir visuomet, ji nepaprastai gražiai sutvarkė laidotuves ir patarnavo.

SVEIKINAME

Siomis dienomis visiems gerai žinoma detroitietė Mary Bacevičienė minėjo savo 90 metų gimtadienį. Jos dukrelė Aldona ir žentas Vito Petrul su anakais ją sveikino per lietuvių radio. Mary Bacevičienė yra visiems gerai žinoma kaip eilėraščių rašytoja. Ji eiles patiekia ir laikrašty "Vilnis".

Klubietis išdo globėjas ir klubo elektros inžinierius Kestutis Garelis minėjo savo gimtadienį rugsėjo 10 d., o rugsėjo 13 d. jis su savo žmona Antonette Garelis minėjo savo vedybinio gyvenimo sukaktuves. Sveikiname jubilijatus ir linkime jiems visko kuo geriausio.

BUS VESTUVĖS

Mary Bacevičienės dukrelė Aldona Petrul pranešė, kad jų sūnus Jeff Petrul spalio mėnesyje apsišvies. Taipgi jų dukrelė Sharon Petrul ištėkės gegužės mėn. ateinančiais metais su Malcolm Wilson, LDS bowleriu.

INVESTATORIAI

Nepaisant sezonų, investatoriai visuomet gyvuoja ir turi susirinkimus. Lietuviai vyrai turėjo savo susirinkimą Bill Kennedy namuose rugsėjo 13 d. Namų šeiminkinė Emily Kennedy visiems prirėngė po susirinkimo gerą vakarienę.

Lietuvės moterys turėjo savo susirinkimą pas Albeną Nausedą Lyben namuose rugsėjo 10 d. Po susirinkimo Albeną gražiai pavaišino visas nares.

VAJUS

"Vilnius" vajuš jau prasidėjo ir vėl Jums visiems patarnaus St. Masytė. Atsinaujinkite laikraštį ir dovanoms užrašykite savo draugams ir giminėms į Tar. Lietuvą. Visi bus patenkinti. Matykite Masytę LDS, Moterų ir LLD susirinkimuose.

Stefanija

St. Petersburg, Fla.

Klubo mėnesinis susirinkimas įvyko 6 d. rugpjūčio Klubu patalpose. Pirmininkas V. Bunkus davė platų raportą. Reikalinga remonto Klubu kieme (parking lot). Jau susitarta su tam tikromis įstaigomis darbą atlikti. Kol dar tęsiasi atostogos, ir parengimai dar nerengiami. Po susirinkimo buvo pietūs, kuriuos pagamino naujos šeiminkinės V. Kuzmickienė ir H. Šarkiūnienė, o joms pagelbėjo H. Siaurienė. Buvo skanu. Didelis ačiū joms. Linkiu naujoms šeiminkinėms sėkmės. Apie 13 metų šeiminkinavo drg. Monika ir Andrius Račkauškas kas šeštadienį. Tai yra sunkus darbas. Abiejų sveikata susilpnėjo, turėjo pasitraukti. Linkime drg. Račkauškas gerai pailsėtų, sustiprint sveikatą. Gal bus reikalo ir vėl jie mums padės savo darbu ir patyrimu. Šių pietų maisto sąskaitą užmokėjo Jonas Stančikas. Ačiū, Jonai. Nors maistas labai brangus, o mūsų bilieto kaina tik \$2.50, mes visuomet turime pelno. Labai ačiū, Jonai.

Si vasara labai karšta ir sausa, mažai lietaus. Daug kas išvažinėjo į rytinės valstijas, kur vasara ne taip karšta: Lilija Novak, choro mokytoja H. Janulytė, Helen ir Nick Samanick į New Jersey. H. Janulytė rugpjūčio 15 d. buvo į LDS 24-tame Seime New Yorke. Jonas ir Margaret Milleriai buvo išvažiavę į Texas, anūko vestuvėse. Juozas ir Brone Vaitkai buvo Kalifornijoje. Pranas ir Vera Budrioniai pas dukrą New Yorke. Stasys Kuzmickas į dainų šventę Lietuvoje J. Andriulienė buvo išvykus į Lietuvą aplankyti rimtai sergančią seserį. Dabar visi jau sugrįžo sveiki, gerai pailsėję, kupini išpūdžių.

LIGONIAI

Walter Strolis buvo mūsų muzikantas, rimtai serga. Buvo pagerėjęs. Išvažiavo pas dukrą pailsėti į Chicagą. Ir ten pateko į ligoninę. Dabar grįžo į namus, bet dar silpnas.

P. Žiauka buvo ligoninėje, dabar gydosi namie.

Veronika ir Tomas Norvilai, abu pasidavė į slaugymo namus.

Nellė Petronienė ištiko širdies smūgis. Greitai nuveržta į ligoninę. Įdėjo širdžiai stiprint aparatėlį (Pace Maker). Eina geryn.

Kostą Damalą širdies priepuolis. Greitai buvo nuvežtas į ligoninę, suteikta pagalba. Dabar gydosi namie. Lorry Strack randasi ligoninėje. Sukrikus kraujo apytakai, padaryta dvi operacijos. Išsiplėtė gangrena, gal reikės koją nupjauti. Vera Kasporienė turėjo

akies operaciją. Gydosi namie. Petrė Simėnienė jau metai kaip serga. Ji irgi turi širdies negalavimus. Milda Žukienė randasi slaugymo namuose. Petronėlė Keller sveiksta gerai. Jau vairuoja automobilį. Walteris ir Klipasa Kellers—abu nesveikuoja. Antanas ir Antanina Jočiai taip pat nesveikuoja.

Linkiu visiems ligoniams greitai ir visuotinai pasveikti.

J. Andriulienė

DĖKUI UŽ KOOPERACIJĄ

Prasidėjus laikraščio "Vilnis" naujų skaitytojų ir senų atnaujinimo vajui, stojau į darbą ir smagu pasakyti, kad gaunu gražios kooperacijos iš Wisconsinu laikraščio skaitytojų.

Rugsėjo 8 d. Mary Martuza iš Racine, Wisc., atvyko pas mus ir sako, kad ji jaučiasi gerai, tai atvykusi pasimokėti "skolų". Įteikė \$41.50 ir iš jų skyre "Vilniai" \$20 ir "Laisvei" \$20, o \$1.50 moku už pinigines perlaidas pasiuntimui minėtiems laikraščiams. Ji jaučiasi daug geriau, kad daugiau nesanti skolinga. Dar pridėjo, kad ji minėtus laikraščius labai mėgstanti skaityti ir norinti, kad jie dar ilgai gyvuotų.

Kiti mieli svečiai tai George ir Mary Markevičiai ir jų dukra Adelė su vyru Clarence Lazarski užsuko pas mus rugsėjo 14 d. palinkėti mano vyrui Jonui Strich linksmo gimtadienio (rugsėjo 6 d.). George sakė, kad ir jis atšventė savo gimtadienį rugsėjo 13 d. Jis sako, kad jis skaito laikraštį "Vilnis" nuo pirmo numerio. Tad jis įteikė \$45 ir sakė, kad pasimokąs už prenumeratą, o likusią sumą skiria paramai. Taipgi pasimokėjo už laikraštį Stella Lisneck ir įteikė paramos \$10.

Esu dėkinga visiems už kooperaciją vajuos darbe. Tikiu, kad ir kiti "V" skaitytojai paseks aukščiau minėtus draugus ir dėka jų talkos galėsime gerai pasidarbuoti laikraščio "Vilnis" vajuje.

Šį kartą pasiunčiau "Vilniai" \$100, įskaitant minėtų draugų paramą ir prenumeratas bei praveisti užuojautą Mary Grager šeimai.

Alvina Strich
Kenosha, Wis.

Cicero, Ill.

ZUVO LIETUVIS

Prieš kiek laiko įvyko automašinu avarija, kurioje buvo užmuštas Dennis Zalkus, važiuojęs Thornton Township. Kaltininkas Harry J. Yocum iš Mattawana, Penn. Jis vairavo sunkvežimį. Yocum nesužeistas.

NEKOKS GIMTADIENIS

Cicerietis dr. Petras Atkus-Atkociūnas atšventė savo 85-tą gimtadienį. Jo gimtadienio išvakarėje vandalai išdaužė jo raštinės langus. Tas įvykis nemaloniai jį nuteikė gimtadienio dienoje. John Feiza

• • •

SELEKCIŪKŪ NAUJOVĖ

Vytėnų bandymų stoties selekcininkams pavyko išauginti dvidaičių burokėlių sėklą. Kad iš šių sėklų išaugusius burokėlius būtų galima nuimti mechanizuotai, selekcininkai juos "suapvalino". Tokios formos daržovės su negilėmis šaknimis lengvai išrauna mašinos.

Valstybinė veislių komisija vytėniečių išaugintus burokėlius pripažino standartu, į kurį lygiuojasi visos naujos raudonųjų šakniavaišių veislės.

9

Detroit, Mich.

SERGA KLUBIETĖS

Klubo nuolatinė šeiminkinė Antonette Garelis pereitą savaitę smarkiai susirgo "flu" ir išbuvo lovoje daugiau kai savaitę laiko.

Kita klubietė, Matilda Rudzevičienė, susirgo dantimis. Pagedo pora dantų ir ištino veidas. Turėjo operaciją ir dabar sveiksta namuose.

Mūsų gera klubietė, kuri visuomet pagelbsti virtuvėje per banketus, Ann Balchunas, dirbdama namuose sulaužė dešinės rankos riešą. Dabar ranka sugipsuota. Šešias savaites negalės nieko dirbt ir dalyvaut su bowleriais.

Visiems gerai žinoma klubietė, pažangietė Anna Dockus, turėjo dešinės akies operaciją Oakwood ligoninėje. Išėmė kataraktą. Onutė jau namie ir sako, operacija labai gerai pavyko.

Linkime visoms klubietėms greit pasveikt ir vėl stot į darbą su draugais.

MIRĖ KLUBIETIS

Visiems gerai žinomas klubietis Peter Podolski mirė rugsėjo 16 d. Heritage ligoninėje, sulaukęs 75 metų amžiaus. Buvo pašarvotas Bauza laidotuvių koplyčioje, 1930—25th Street, Detroit. Palaidotas rugsėjo 19 d. su bažnytinėmis apeigomis Svento Kryžiaus kapinėse. Jį lydėjo į kapines apie 37 mašinos. Po laidotuvių visi susirinko į Detroito Lietuvių Klubą kur buvo patiekti skanūs pietūs. Pietus pagamino Jono Bagdono žentas Eddie, žinomas kaipo Warrendale Catering Company. Pietuose buvo

Vilnis, 1980 spalio 16

DZŪKELIS RAŠO DAR VIENĄ KNYGĄ

Plačiai žinomas JAV pažangių lietuvių visuomenės veikėjas, plunksnos darbininkas, buvęs "Vilnius" administratorius J. Mileris-Dzūkėlis rašo dar vieną knygą, kuri numatoma įtraukti į leidyklos planus Lietuvoje apie 1983 metus.

Ryšium su šia žinia, čia spausdiname Pr. Petronio atsiųstą laišką:

1980 m. rugsėjo mėn. į d.

Mielas drauge J. Mileri-Dzūkeli!

Labai atsiprašau, kad taip užtrūkiau su atsakymu į Jūsų laišką, kurį gavau š. m. birželio pabaigoje. Mat tuo metu buvau išvykęs iš Lietuvos, o kai grįžau, tai tuoj prasidėjo šventės: iškilmingai minėjome Tarybų valdžios atkūrimo Lietuvoje 40-metį, o po to, šventėme Respublikinę dainų ir šokių šventę. Per šventes į Tarybų Lietuvą buvo privažiavę nemaža tautiečių iš Vokietijos, Kanados, Brazilijos, Australijos ir iš JAV, jų tarpe "Laisvės" ir "Vilnius" rėmėjų turistinės grupės. Tautiečius iš užsienio šefuoti ir jais rūpintis turėjau aš, todėl kol šventės nepasibaigė ir kol svečiai neišvažinėjo, neturėjau laiko rašyti laiškus.

Dėl Jūsų knygos antrosios dalies išleidimo, aš kalbėjau su V. Kazakevičium. Jūs siūstus rankraščio 255 puslapius jis gavo, bet kol negaus viso rankraščio, jis negali nieko planuoti. Tik tada, kai gaus visą rankraštį, jis galės pristatyti jį leidyklos redakcinei tarybai, kad ji nuspręstų, kam pavesti tą knygą redaguoti ir nutartų, kada užplanuoti jos išleidimą. Šiomet jau baigtas visų leidinių planavimas 1982 metams. Todėl, jeigu Jūs šiemet pabaigsite ruošti visą knygą ir ją atsiųskit V. Kazakevičiui, tai jis ją pateiks tarybai 1981 m. pradžioje. Tokiu būdu galima bus tikėtis, kad ji bus įtraukta į leidyklos planus apie 1983 metus.

Iš Jūsų laiške išdėstytų minčių, aš susidariau nuomonę, kad Jūsų knyga bus įdomi Tarybų Lietuvos jaunimui. Man atrodo, kad knygoje Jums nereikia vengti aštrios imperializmo kritikos. Juk imperialistai su niekuo nesiskaito, versdami jiems tarnauti paprastą darbo žmogų. Jiems viskas tinka ir viskas atleidžiama: ir apgaulė, ir panieka paprastam žmogui, ir net paprasto darbo žmogaus mirtis, kad jis priverstas atiduoti savo gyvybę už imperialistų interesus. Tik prisiminkime dar netaip senai įvykusią avantiūrą Irane, kur už imperialistų interesus žuvo (sudegė!) paprastai Amerikos piliečiai. Ar už tai kas nors atsakė?

Jūs teisingai, rašydamas, kad kapitalistinėje santvarkoje paprasto žmogaus "akys užrištos, jam rankos sukaustytos, jam kojos surakintos". Ar ne juokinga JAV imperialistinė "demokratiška", kur dėl valdžios "demokratiškai" varžosi du milijonieriai. Juk nėra pasaulyje tokio žmogaus, kuris nesuprastų, kad vienas iš jų būtinai taps prezidentas ir gavęs valdžią, rūpintis tik tų sluoksnių, t. y. kapitalo magnatų, interesais, nes jie jį pastatė į valdžią.

Arba imkime dabartinį politinį įtempimą pasaulyje! Kas jį sukėlė? Ne paprastai Amerikos darbo žmonės, o kapitalo magnatai, idėję savo milijonus į karinės pramonės kompanijas. Kas gi būtų jeigu JAV valdantieji sluoksniai ir prezidentas nutartų nebetęsti ginklavimosi varžybų? Visos JAV ginklų gamybos

monopolijos turėtų sumažinti ginklų gamybą, o tai reiškia, kad kapitalistams dingtų milžiniški pelnai. O kad žmonės tikėtų, jog reikia toliau didinti branduolinių raketų gamybą, į darbą paleista visa propagandos mašina, kuri tik ir šaukia: "Tarybų Sąjunga ruošiasi mus užpulti!" O kad visame pasaulyje išdėstyta 2000 JAV karinių bazių, ir didesnė jų pusė yra prie Tarybų Sąjungos sienų, tai apie tai JAV spauda tyli. O juk Tarybų Sąjungos karinių bazių prie JAV sienų nėra! Ar šita žino visi Amerikos piliečiai? Vargu! O jeigu kas ir žino, tai ką jis gali padaryti? Juk valdžia tai kapitalo magnatų rankose, kuriems reikia karinės isterijos, nes ji neša jiems pelną. O kad toji karinė isterija gali virsti branduoliniu karu, tai juk nuo to karo, pirmoje eilėje, nukentės darbo žmonių masės, o ne imperialistai.

Taigi mielas drauge J. Mileri-Dzūkeli, pradėjęs didelį reikalingą darbą—antrąją savo knygos dalį, tęsk jį, kol jėgos leidžia. Tas darbas yra reikalingas lietuvių tautai ir ji už tai liks Jums nuoširdžiai dėkinga.

Linkiu Jums sveikatos, sveikatos ir dar kartą sveikatos, kad pabaigtumėte tai, ką užsimojote.

Su pagarba
P. Petronis

Jonas Vaičekas atžymėjo 90-tą gimtadienį

Gavome drg. Jono Vaičekausko iš Binghamton, N. Y. laiškutį, ir jame \$90 čekį. Jis rašo, kad pusė tos sumos skiria "Vilniai", tai yra \$45, o kitus \$45 prašo perduoti "Laisvei". Jis abu laikraščius aukštai vertina. Sukaktuvininkas žymi, kad jo gimtadienis rugsėjo 25 dieną. Jis eilėmis reiškia savo mintį:

"Šiandien turiu gerą mintį
Gimtadienį prisiminti;
Kad 90 metų išgyvenau,
Vienais metais dar pasenau.

Turėjau progos prisiminti,
Paremti spaudą pažangiečių;
Kad ji tvirtai išsilaikytų
Ir būtų švyturiu visų
pažangiečių!

Skyriu po vieną dolerį pažangios spaudos paramai už kiekvienus mano gyventus metus už talpinimą gerų raštų.

Jonas Vaičekas,
Binghamton, N. Y.

RAŠO IŠ VAKARU VOKIETIJOS

RINKIMAI

Šių metų spalio 5 dieną buvo renkamas naujas Vak. Vokietijos Bundestagas (Parlamentas). Kaip visi "žinovai" ir jų agentūros žinojo, pasikeitimų nebus. Schmidt vėl tapo kancleriu. Rinkiminis laikotarpis stebėtojų yra labai įdomus, nes matosi, kokia kryptimi čia esančios partijos linksta.

Vokietijos "krikščioniškosios" partijos (CDU+CSU) kandidatu į kanclerius "pasirinko" seną aferistą Franz Josef Strauss. Pagal visus demoskopus, į šitą postą jis neturėjo nė jokio šanco. Jis savo partiečių, sakoma, buvo "pasirinktas" todėl, kai su juo bus pralaimėti rinkimai, bus lengva tada šio ambicingo žmogaus atsikratyti. "Krikščionys" savo rinkiminėje kompanijoje, kaip ir praeityje, baugino žmones infliacija ir komunistais. Keistas reiškinys buvo dabar Lenkijos įvykių metu, kai šitie konservatoriai ir kapitalistų užtarėjai iš karto atrado meilę profsąjungom ir darbininkijai. Ne, ne Vokietijos, bet Lenkijos.

Sykštesnė savo išsireikimuose rinkiminėje kompanijoje yra Vokietijos Socialdemokratų Partija (SPD). Kadangi pagal visas demoskopų prognozes, jie gali tapti stipriausia jėga dėka Strauss. Jie savo pasisakymuose nieko naujo ir negarantuoja. Jų kancleris Schmidt yra populiarus liaudyje.

Trečioji partija, tai laisvųjų demokratų partija (FDP)—liberalai, kurie dabar yra koalicijoje su socialdemokratais tikėjosi, kad jie gaus vėl daugiau negu 5% balsų ir vėl įeis į Bundestagą. Stebėdamas rinkiminę kompaniją, tikrai nežinau, ko tie liberalai iš viso nori, ko jie siekia.

Vokiečių Komunistų Partija (DKP) irgi dalyvauja rinkiminėje kompanijoje su savo partijos lyderiu Herbert Mies priešakyje. Jų rinkimų programos keturi punktai būtų trumpai tokie: 1. DKP yra prieš NATO apginklavimo sustiprinimą, 2. DKP yra už nedarbo panaikinimą Vokietijoje, 3. DKP yra už technikos panaudojimą žmonijai, prieš naujų atominių elektrinių statymą Vokietijoje ir už senųjų atomo jėgainių saugumo sustiprinimą. 4. DKP yra už asmeninių teisių garantiją, panaikinimo to vad. "Berufsverbot" ir kitokių "sąžinės tikrinimų".

Rinkimuose dalyvavo ir keletas kitų partijų. Biaužiausia yra NPD (nacių) partijos programa. Jie jiems skirtoje televizijos programoje viešai kursto žmones prieš kitų tautybių žmones ir tuo tikisi mobilizuoti čia dar esančius fašistus.

FRANKFURT

Viena mano pažįstama klausia: "Laikraštyje vis skaitau, kad pas jus Frankfurte mirė net iš Romos atvykęs lietuvis katalikų kunigas. Pas jus tų lietuvių mažai, ko tie kunigai atvyksta pas jus mirti". Tenka paaiškinti, mat čia Frankfurte yra Šventos Kotrynos ligoninė. Šis moterų vienuolynas savo laiku turėjo filialą ir Lietuvoje, o lietuviai kunigai pagal seną tradiciją gydosi pas savąsias vienuoles. Šias eilutes berašant, ligoninėje guli vyskupas Deksnys ir kunigas Bernatonis. Ilgiau pagyvenus Frankfurte pastebėjome kaip paskutinės valandas praleidžia ir paskutinis Vak. Europos lietuvis katalikas kunigas, nes jie jaunų kunigų

nebeturi, o pats jų jauniausias prieš kai kurį laiką savo sutaną pakabino ant vinių ir apšvedė. Kito tokio reiškinio tikriausia greitai nebematysime, nes Lietuvoje moterų vienuolynai neveikia, o vienuolės yra perėjusios į civilinį gyvenimą. Kartais čia gyvenančios Šv. Kotrynos vienuolės aplanko savo seses Lietuvoje. Keista tada jas matyti su sudėtais plaukais ir normalia apranga, o ne su savo senoviškais drabužiais. Teisybė, Frankfurte esame tik keli Lietuvos išeiviai. Vieni iš JAV, tai didelių firmų tarnautojai arba U. S. kariuomenės kareiviai, kiti iš Lenkijos, dar kiti iš Izraelio, tai žmonės, kurie prieš keletą metų atvyko iš Lietuvos. Gyvena ir vienas kitas vokiečių tautybės lietuvis arba kurio seneliai dar lietuviškai kalbėjo. Savo laiku čia buvo mėginama lietuvius suorganizuoti po Vokietijos Lietuvių Bendruomenės vėliava. Nelabai kas išėjo. Prie Bendruomenės, ypač vokiškos, daug kas nenorėjo jungtis. Viename nepatiko, kad Bendruomenė propaguoja tokia neišskiriamą stotį "Radio Liberty", kitam krito į akį, kad jie darbuojasi su čia Frankfurte savo centru turinčia "Gesellschaft fur Menschenrechte", kuri yra dešiniųjų rankose. Neorganizuotas tarpusavio kontaktas tarp lietuvių yra normalus ir malonus.

Frankfurte gyvena apie 600,000 žmonių, kas ketvirtas užsienietis. Frankfurte žmonės išmoko sugyventi ir kartu dirbti, kokios tautybės jie bebūtų. Vokietijoje miestas turi blogą vardą, bet jame jautiesi labai gerai. Čia žmonės ilgai nemislina, greitai viską griauia ir dar aukščiau stato. Tai veikia ir čia gyvenančius. Viskas neimama per rimtai, gal todėl ir sugyvenama. Man Vilniuje vis krito į akis, kad jie tenai su senais namais taip ilgai terliojasi, kaip koks nors Vokietijos provincijos miestelis. Jie galėtų vieną kitą gatvę atstatyti, o kitką nugriauti kaip Frankfurte. Atsietų pigiau, o Lietuvos architektai, kurie pagal matytus darbus yra labai kūrybingi, turėtų prasmingo užsiėmimo. Frankfurte be kito ko yra gimęs didžiausias vokiečių rašytojas Goethe, o jo vardo universitete Natkevičius—kadaiše Vasario 16 gimnazijos direktorius—dėsto lietuvių kalbą, dažniausia vienam studentui.

Romas Šileris

LDS 2-ros apskrities komiteto posėdis

Kaip žinia, praeitame LDS 24-me seime buvo nutarta sekančią LDS 25-tą seimą laikyti Čikagoje. Nutenka aiškinti, kad čikagiečiai turės daug darbo ir rūpesčio prie jo tinkamai pasiruošti. Tad turime pradėti jau dabar ruoštis, jei norime turėti geras pasekmes.

Komitetas šaukia sekančią posėdį lapkričio 8 d., 1 val. po pietų. Prašau visus komiteto narius būtinai į šį posėdį atsilankyti ir rūpestingai apsvarstyti visus LDS reikalus. Ypatingai 76 ir 72 kp. reikalus, kurių fin. sekretorė Mary Grager atsiskyrė iš gyvųjų tarpo. Tad teks surasti kas užims jos vietą.

Būkite visi ir pažymėtu laiku.

Koresp. J. M-nė

Vilnis, 1980 spalio 16

"VILNIES" \$20,000 FONDUI

\$300.00:
K. DANYLA, Oak Forest, Ill.—
Pagerbimui 92-os gimtadienio
rugp. 17, 1980.

\$100.00:
MARIJONA ir NIKODEMAS
BARTKUS, Benld, Ill.

\$55.00:
A. BITUMSKI, North Chicago, Ill.

\$45.00:
JOHN WOICIEK, Binghamton,
N. Y.—Pagerbimui 90-os gimtadie-
nio, po dolerį už kiekvienus metus.
Pusė "Laisvei", pusė "Vilniai".

\$40.00:
PETER SANKUS, Hot Springs,
Ark.

\$20.00:
AGNES BALIS, Antigo, Wis.
MARY KVETKAS, No. Miami
Beach, Fla.
G. J. KVETKAS, Dorchester, Ma.
JOHN SHATKUS, Peoria, Ill.

\$15.00:
ALBINA JACOBSEN, Detroit,
Mich.
G. MARKEVICE, Milwaukee, Wis.

\$10.00:
MARY TAMPKENS
JULIA URMON
AL PATECKAS, Gulfport, Fla.
MARCELLA RIMSA, Willow
Springs, Ill.

WALTER POZER, Folsom, Pa.
JOSEPH KRAUCHUNAS, Eau
Claire, Mich.
BESSIE PAVILONIS, Dolton, Ill.
HELEN PAJUNAS
A. LISNECK, Kenosha, Wis.
MARY MARTUZA, Racine, Wis.
M. DINE, Royalton, Ill.

\$8.00:
W. KULIK, Tillson, N. Y.

\$5.00:
"ZIGGY" BAKER, Miami Beach,
Fla.
JOANA GRIGAS, Salt Lake City,
Utah.
SOPHIE GUSTAINIS, East Chica-
go, Ind.—Atminimas dėdės G.
RAKAUSKO.

\$2.00:
LENA BIKULCH, Woodhaven,
N. Y.
ANTANINA BALTRUSH, Royal-
ton, Ill.
Nuoširdus dėkui už paramą.
"V." Adm.

DIREKCIJOS TARIMAI

Rugsėjo 27 d. buvo "Vilnies" bendrovės direktorių posėdis. Posėdį atidarė ir tvarką vedė direktijos pirm. Estelle Bogden. Išklaišius raportus ir pagerbus mirusios ilgametės administratorės Mary Grager atminimą, eita prie darbo tvarkėje pažymėtų darbų.

Administracijos raportą, net 3 mėnesių veiklos, davė Julius Urbikas. Jis žymėjo, kad vasaros metu mažiau gauta paramos, o išlaidos padaugėjo įskaitant taksus.

Redakcijos raportą davė J. Marazienė, ji žymėjo, kad redakcijoje darbas eina savo keliu ir jokių pakaitų nėra.

Skaitytas laiškas nuo Mary Grager dukros Barbara Dixon ir jos šeimos, kuriame dėkoja direktijai už gėles ir visas suteiktas paslaugas.

Plačiau apkalbėtas spalio 5 d. masinio mitingo klausimas ir kad sudaryta komisija bei pasidalinti darbai. Tikimasi kad mitingas bus tinkamai paruoštas ir atžymėtos T. Lietuvos 40-sios metinės.

Pranešta, kad Juozas Budris rimtai susirgo ir pergyveno apendicito operaciją. Nutarta parašyti jam užuojautos laiškutį į ligoninę.

Buvo iškeltas klausimas suruošti "Vilnies" bazarą, bet tas reikalas paliktas sekančiam posėdžiui. Iki posėdžio tuo reikalu pasitarti su administracija.

Vajaus raporto kol kas nebuvo, tikimasi, kad jis bus duotas sekančiame posėdyje, kuris bus spalio 25 d., 1 val. po pietų "Vilnies" salėje.

Direkc. sekr. J. M-nė

MIRĖ IR PALAIDOTAS JUOZAS BUDRIS

Budris mirė, sulaukęs 88 m. amžiaus.

Teko susidurti su valdžios įstai-gomis, nes šioje šalyje nebuvo jo artimų giminių, jo testamentą vykdytoja gyvena Floridoje, o jo dokumentai "District Savings" istaigoj saugioje dėžėje.

Kol reikalai sutvarkyti sugaišta nemažai laiko ir nebuvo aišku, kada bus jį galima laidoti.

Dėka laidotuvių direktoriaus P. J. Ridiko rūpesčio viskas buvo sutvarkyta, ir spalio 4 ir 3 val. po pietų Juozas palaikai buvo pašarvoti P. J. Ridiko koplyčioje. Spalio 6 d., 10 val. ryto buvo atlaikytos gedulingos apeigos ir Juozas palaidotas Lietuvių Tautinėse kapinėse, jo paties išgytame sklype, šalia anksčiau mirusio brolio.

Sermenyse ir laidotuvėse dalyva-vo daug jo idėjos ir asmeninių draugu.

Atsisveikinimo kalbą pasakė "Vilnies" redakcijos narė Julija Marazienė. Ji pabrėžė velionio nuopelnus darbo žmonių reikalų gynime, taip pat jo ištikimybę laikraščiu "Vilniai" ir neribotai didelį rūpestį pastato prižiūrėjime. Ji teigė, kad vargu "Vilnis" turėjo kitą tokį nuoširdų ir atsidavusį šeiminką, koks buvo Juozas.

Plačiau apie Juozo veiklą ir laidotuves teks parašyti vėliau.

V-tė

DU METAI BE Baltraus Kirstuko

Amerikos pažangūs lietuviai gerai prisimena velionį Baltrų Kirstuką, kuris mirė 1978 m. spalio 25 d., sulaukęs 90 m. a. Velionis visą savo brandų gyvenimą skyrė darbo žmonių reikalų gynimui. Priklausė prie visų pažangių organizacijų ir jas rėmė, kiek sąlygos leido. Gyveno viengungio gyvenimą. Nujausdamas saulėleidį, prašė savo brolio dukros, kad jam mirus, būtų sukremuotas, jo pelenai būtų nuvežti į Tarybų Lietuvą ir palaidoti prie jo tėvelių Rokiškio rajone. Žiobiškių kapinėse. Jo prašymas patenkintas: jo brolio dukra Ona Masienė nuvežė jo pelenus į T. Lietuvą ir palaidojo prie velionio mirusių tėvelių.

Mielam pažangiečiui, visą brandų gyvenimą atidavus darbo žmonių reikalų gynimui ir prisidėjusiam prie Amerikos pažangių lietuvių kovų vedimo, lai bus ramu išsėtis savo mylimoje tėvynėje Tarybų Lietuvoje!

VYŠNUTĖ

Ex Mainierių klubo nariams

Rugsėjo 20 d. "Vilnies" salėje įvyko Ex Mainierių Draugiško klubo narių susirinkimas. Prieš susirinkimą buvo draugiškas pasivaišinimas. Prie vaišių paruošimo daugiausiai pasidarbavo drg. Helen Pajūnienė. Dalyviai už pasidarbavimą reišė jai padėką.

Iš narių gauta įvairiomis dovano-mis \$37.25.

Klubo pirmininkas John Copin susirinkimą atidarė 1:30 val. po pietų ir vedė tvarką. Pirmiausiai paprašė narių atsistoti ir minute tylos pagerbti mirusios narės Mary Grager atminimą.

Klubo sekretorius John Feiza paskaitė praėjo susirinkimo, kuris buvo birželio 21 d. protokola. Protokolas priimtas kaip skaitytas.

Fin. sekr. Frances Jordan raporta-vo, kad šį kartą turėta \$40 išlaidų: \$20 už valgi ir \$20 už gėles mirusiai narei Mary Grager. Ji taipgi pranešė, jog 7 nariai atsilikę duoklių mokėjime. Perskaitytas prof. B. Kubiliaus laiškas, kuriame jis prisiuntė \$10. Iš jų užmoka duokles už save ir žmoną už du metus, o likusius \$6 padovanoja klubui. Jis laiške nusiskundžia, kad turi nesmagumų su širdimi ir sužeista akimi, taipgi netvirčiausia ir jo žmona Milda. Prie esamų sąlygų mažai kur gali dalyvauti, ypatingai toliau nuo namų išvažiuoti. Nariai išreiškė padėką už dovaną ir apgai-lestavo, kad Kubilių sveikata ne-

pergeriausia. Taipgi Kubilius priminė, kad buvusi čekagietė E. Baršketienė šiuo laiku esanti slaugymo namuose.

Fin. sekr. F. Jordan priminė, kad nesant kam dirbti, negalima surengti žaidimų popietės. Tačiau nariai išsireiškė, kad prieš žiemos šventes norėtų turėti draugišką pasivaišinimą. Tam nebuvo priešingų, bet kol kas nepasirinkta diena.

Sekantis susirinkimas bus lapkričio 15 d., 12 val. dieną, "Vilnies" salėje.

Susirinkimą uždarė tvarkos ve-dėjas Jonas Copin 2:15 val. popiet.

Visi skirstėsi gerame ūpe ir pasižadėjo atsilankyti į sekantį susirinkimą.

Sekr. John Feiza

Bartkai pavyzdinti vilniečiai

Žemiau talpinsime laiškutį, kurį prisiuntė N. ir M. Bartkai iš Benld, Ill.

"Mieli vilniečiai,

Laiške rasite piniginę perlaidą sumoje \$110. Iš jų \$10 už praeitą mėnesį, o likęs visas šimtas dolerių, bus laikraščiu parama, arba, kaip įprasta sakyti, į "Vilnies" fondą.

Linkime kad "Vilnis" dar daug metų gyvuotų ir teiktų mūsų šalies ir iš Tarybų Lietuvos žinias. Ilgiausių metų Tau, miela "Vilnis", darbo žmonių švietėja ir užtarėja!

Marijona Bartkienė
Nikodimas Bartkus"

MIRUS

Mary Grager

Reiškiame gilią užuojautą velionės liūdinčiai dukrai Barbara Dixon, žentui Charles, anūkams Theresa, Janice ir John, sesutėms Frances Gray, Ann Moskus, Rose Kulus ir jų šeimoms, taipgi kilnios idėjos draugams ir draugėms. Mes kartu liūdime:

L. VELEZ	M. MARTUZA,	P. MARKUS
M. DIDIER	Racine, Wisc.	N. VEPRASKAS
	Niles, Mi.	S. ir A. LISNECK
M. LUCAS		A. ir J. STRICH
P. MOTE CZUS	Chicago, Ill.	Kenosha, Wisc.

PRISIMENAME IR LIŪDIME NETEKĘ

Juozo Pavilionio

Spalio 1 d. sukako du metai nuo to skaudaus įvykio, kai negailėstinga mirtis sustabdė mielo idėjos draugo Juozo Pavilionio kilnios širdies plakimą. Jo liūdi mylima žmona Bessie, sūnus Albertas, marti Elena ir kiti artimi giminės, bet ir mes liūdime netekę nuoširdaus darbo klasės sūnaus ir ištikimo idėjos draugo. Nežiūrint, kad jo nėra mūsų tarpe virš du metai, bet jo gražus gyvenimas ir naudingi visuomenei atlikti darbai tebėra gyvi ir nebus užmiršti iki mūsų kartinėse širdys plaks.

MARY TAMPKENS
SOPHIE BABELIS
FRANK PUODŽIUKAS

KETURI METAI BE GERALD KELLER

Laikas greit bėga, rodos jis greitesnis už sparnuotą arą. Rodos dar taip neseniai su mumis buvo ir veikė drg. Gerald Keller, o spalio 21 d. sukanka keturi metai, kaip sustojo plakusi jo jautrioji širdis dar pačiame gyvenimo gražume, vos sulaukus 54 m. a. ir dar nebaigus išauklėt savo gražaus atžalyno.

Jis penkis metus būdamas karo tarnyboje ir dalyvaudamas karo lauko veiksmuose prarado sveikatą ir dėl to dar jaunas būdamas visiems laikams iškeliavo į amžiną poilsį. Jis buvo vienturtis Juozo ir Mary Keller sūnus, gražiai išmoksintas, gabus piešėjas. Mėgo meną, veikė su pažangiais lietuviais meno srityje. Dainavo ir vaidino Roselando Aido chore. Taipgi veikė LDS, skaitė ir rėmė "Vilnį". Jo asmenyje ne tik šeima neteko mylimo vyro, tėvo, uošvio ir sūnaus, bet ir visas pažangus judėjimas neteko ištikimo ir nuoširdaus kovotojo.

Daug ir labai daug dar būtų galima suminėti jo gražių darbų, bet visi, kurie jį pažino, prisimena jo puikius darbus ir giliai liūdi, kad per anksti jis mus paliko. Lai jam būna ramu ilsėtis Lietuvių Tautinė-

se kapinėse, o mes lankysime jo kapą ir prisiminsime, kad ten ilsisi ištikimas darbo žmonių draugas.

Vyšnutė

A. STAŠKIENĖ SVEIKSTA

"Vilnies" skaitytojai skaitėte spaudoje, kad drg. Antanina Staškienė buvo ištikęs nelabasis paralyzius-stroke. Smagu pranešti, kad jos dukros rašo, jog motinos sveikata pamažu taisosi. Ji jau ramsčiu pagalba pavaikšto. Dukros ją nuveža per savaitę 4 dienas į "Day Care Center for Senior Citizens", kur ji su kitais ligoniais padraugauja ir dirba tam tikrus ligoniams pritaikintus darbus. Tas padeda jai judėti ir atgauti jėgas.

Čikagiečiai Antaniną Staškienę gerai pažįsta, nes ji Čikagoje būdama visur dalyvavo ir stambiai rėmė pažangią spaudą, kaip ir jos velionis vyras Adomas Staškus ir jo brolis Juozas.

Būtų gražu, kad jos draugės-ai parašytų jai laiškutį: Mrs. A. Staškus, 2240 California St., Apt. 25, Mountain View, California 9440.

Linkėtina Antaninai visiško sveikatos atgavimo. **Julija M**

Nuoširdi padėka už suteiktas paslaugas laidojant

Mary Grager

Visi žinome, kad nėra skaudesnio gyvenime įvykio, kaip mirtis mylimos motinos, uošvės, močiutės bei sesutės. Mes tai pergyvenome, kai negailestinga mirtis išplėšė iš mūsų tarpo mūsų mylimą Mary Grager. Nežiūrint kaip skaudėjo širdys, bet mirusią turėjome palaidoti, o tam kaip tik ir reikėjo įvairių paslaugų. Mes jų gana daug susilaukėme. Visiems paskirai padėkoti neįmanoma, tad teiksėtės priimti mūsų padėką per jos mėgiamą laikraštį "Vilnis", prie kurio ji dirbo apie 11 metų. Pirmiausiai dėkojame drg. Juozui Budriui, kuris mamytę, slaugė ir jai patarnavo.

Nuoširdus dėkui visiems už gyvų gėlių vainikus ir puokštes, užuojautos laiškus ir išreikštą užuojautą per laikraštį "Vilnis", dalyvavusius šermenyse ir laidotuvsė, S. J. Jokubkai už pasakytą atsiveikimo kalbą, solistei Estelle Bogden už dainas, muzikai Valeria Urbikas už grojimą vargonais, Amerikos Lietuvių Moterų Kultūros draugijos narėms už garbės sargybą, P. J. Ridikui už rūpestingą ir mandagų patarnavimą laidojant mūsų brangų asmenį. Vienu žodžiu, dėkui visiems už bile suteiktas paslaugas ir išreiškiamą gilios užuojautos. Mes Jūsų paslaugų neužmiršime iki mūsų krutinėse širdys plaks.

Nuliūdę duktė BARBARA DIXON
žentas CHARLES DIXON
anūkai THERESA, JANICE ir JOHN

LIŪDNOS MIRTIES DVIMETINĖS

Baltraus Kirstuko

Jau praėjo du metai, kaip negailestinga mirtis visiems laikams atskyrė iš mūsų tarpo mylimą dėdę Baltrą Kirstuką. Toji skaudi 1978 m. spalio 25-ji pasiliks mums liūdesio diena, kurioje sustojo jo jautrioji širdis plakusi.

Mes žinome, kad jokios dejonės jo mums negražins, bet atėjus tai skaudžiai dienai, norisi garsiau priminti jo ir mūsų draugams, kad mes liūdimė jo netekę.

Lai mielai dėdei bus ramu ilsėtis jo gimtajame krašte Tarybų Lietuvoje, Rokiškio rajone, Žiobiškio miestelio kapinėse, šalie jo mylimų tėvelių Petro ir Agotos Kirstukų. Jo kapą lanko artimieji Lietuvoje, o mes gal dar karta aplankysime asmeniškai.

ONA MOCKIENĖ ir šeima

Kultūriečių žiniai

Mielos sesės, Amerikos Lietuvių Moterų Kultūros draugijos narės, prašau nepamiršti, kad mūsų susirinkimas įvyks spalio 21 d., 12 val. dieną, "Vilnies" salėje. Reikalų turime daug ir įvairių. Ypatingai turėsime nutiesti planus žiemos sezono veiklai.

Pasitikiu, kad visos jausite pareigą atsilankyti į šį svarbų susirinkimą. **Sekr. J. M-nė**

Mirė lietuviai

Rugsėjo 25 d. mirė Morta Kupšienė, sulaukusi 92 m. a. Gimė Lietuvoje, Tauragės rajone. Šioje šalyje išgyveno 69 metus.

Rugsėjo 16 d. mirė Leokadija Girginienė-Lukoševičiūtė, sulaukusi pusės amžiaus. Gimė Lietuvoje, Vilkaiviškio rajone, Bartininkų apylinkėje, Sausininkų kaime. Šioje šalyje išgyveno 31 metus.

Rugsėjo 17 d. mirė Clemens Pavilonis, sulaukęs senatvės. Gimė Lietuvoje, Anykščių apylinkėje. Šioje šalyje išgyveno 67 metus.

Rugsėjo 19 d. mirė Rose Mirauskaitė, sulaukusi 82 m. a. Gimė Lietuvoje. Šioje šalyje išgyveno 23 metus.

Rugsėjo 19 d. mirė Petras Pavilonis, sulaukęs 87 m. a. Gimė Lietuvoje, šioje šalyje išgyveno 67 metus.

Rugsėjo 21 d. mirė Teresa Mildaižienė-Cesnaitė, sulaukusi 52 m. a.

Gimė Lietuvoje. Šioje šalyje išgyveno 31 metus.

Rugsėjo 22 d. mirė Kostas Vilimas, sulaukęs 75 m. a. Gimė Lietuvoje, Antaliepės apylinkėje. Šioje šalyje išgyveno 29 metus.

Rugsėjo 21 d. mirė Morta Šaulinskienė, sulaukusi 93 m. a. Gimė Lietuvoje, Tauragės rajone, Kreivių kaime. Šioje šalyje išgyveno 59 m.

Rugsėjo 20 d. mirė Vladas Novikas, sulaukęs 73 m. a. Gimė Lietuvoje, Seirijų apylinkėje, Žoliškės kaime. Šioje šalyje išgyveno 28 metus.

Rugsėjo 21 d. mirė Mykolas Martin, sulaukęs 86 m. a. Gimė Lietuvoje, Svenčionių rajone, Vidžiškių apylinkėje, Antakmenės kaime. Šioje šalyje išgyveno 68 metus.

Rugsėjo 23 d. mirė Elena Urnežienė-Karpavičiūtė, sulaukusi pusės amžiaus. Gimė Lietuvoje, Žiezmaruose. Šioje šalyje išgyveno 30 m.

Rugsėjo 24 d. mirė Jonas Waranaukas, sulaukęs 89 m. a. Gimė Lietuvoje, Beištrakiuose. Šioje šalyje išgyveno 70 metų.

Rugsėjo 23 d. mirė Helen H. Pavalon-Karasin, sulaukusi 55 m. a. Gimė Čikagoje.

Rugsėjo 25 d. mirė Kazimieras Karazija, sulaukęs 75 m. a. Gimė Lietuvoje, Kupiškio apylinkėje. Šioje šalyje išgyveno 31 metus.

Rugsėjo 26 d. mirė Kazimieras Strelčius, sulaukęs 92 m. a. Gimė Lietuvoje, šioje šalyje išgyveno 70 metų.

MIRUS

Mary Grager

Reiškiame gilią užuojautą velionės liūdinčiai dukrai Barbarai Dixon, žentui Charles Dixon, anūkams Theresa, Janice ir John, sesutėms Frances Gray, Ann Moskus, Rose Kolas ir jų šeimoms ir kitiems giminėms bei kilnios idėjos draugams. Mes kartu liūdimė.

NANCY GORDON, Mesa, Az.
BILL GORDON ir šeima, Salt Lake City, Ut.

LIŪDNOS KETVIRTOSIOS MIRTIES METINĖS

Gerald Keller

Skaudžiai ir liūdnai pralinko keturi metai nuo neapsakomai skaudaus įvykio, kai negailestinga mirtis iš gyvųjų tarpo netikėtai ir nenujaustai išplėšė mano mylimą vyrą Gerald Keller. Jo jautrioji širdis sustojo plakusi 1976 m. spalio 21 d.

Mes žinome, kad jokios dejonės nei ašaros Jo mums negražins, bet atėjus tai skaudžiai dienai, kai jis mus paliko visiems laikams, norisi garsiau sudejuoti ir pasiskusti Jo ir mūsų draugams, kad mes jaučiame gilų skausmą širdyse ir liūdimė. Mes jo prasišalinimo neušmiršime, o jo kilnų atminimą nešiosime savo širdyse iki jos plaks.

Mes taipgi liūdimė mano mylimų tėvelių Andriejaus ir Bernice Chipas, kurie ilsisi šaltame kape. Taipgi mano mylimo vyro, vaikų tėvo, tėvelių Marijonos ir Juozo Keller, kurie taipgi jau ilsisi šaltame kape.

Jų visų kilnų atminimas tebėra gyvas mūsų mintyse ir širdyse.

Nuliūdę žmona MILDRED KELLER
anūkai: GERALDINA ADAMS ir šeima
ILONA NIE ir šeima
RENEE, ERICA, ERIC